

08-11-2018

Er Danmark i krig med Syrien?

En jus in bello analyse af forholdet mellem Danmark og Syrien

LT Mads Emil Svensson

MA nr.: 424078

Fødselsdato: 23.09.92

Vejleder: OK Kenneth Øhlenschläger Buhl, ISF
Anslag: 98.449

ABSTRACT

In this thesis the question of the jus in bello relationship between the state of Denmark and the state of Syria, as a result of the Danish Armed Forces' involvement in the fight against ISIL on Syrian territory, will be the subject of investigation. As a part of the collective self-defense of the state of Iraq, Denmark deployed fighter jets, transport planes and special forces units to assist the Iraqi government in fighting ISIL. Besides directly fighting ISIL-units, the purpose of the mission was to reject ISIL the opportunity to use the western Syria as a safe haven for launching attacks into Iraq.

This thesis starts with laying out the legal bases for the jus ad bellum discussion in respect to the UN Charter and confirms that the Danish government has the legal basis for its involvement in Syria.

The legal framework of the Geneva Convention will be presented with specific focus on the conventions Common Article 2 and the application of the Geneva Convention. Hereafter different interpretations of Common Article 2 will be presented to set the stage for an investigation into the question of whether or not Denmark is in an IAC with Syria. Hereafter the relevant parts of the Tadic-case will be presented to demonstrate case law on the topic of IAC. An examination of the Danish Armed Forces' operations in Syria will be conducted in order to display the extent of use of force by the state of Denmark. Hereafter a thorough analysis on the topic of the jus in bello discussion regarding the relationship between Denmark and Syria will be conducted. The overall analysis of the legal framework of the Common Article 2 and the de facto fighting on Syrian territory, displays that the relationship between Denmark and Syria was categorized as an international armed conflict in the second half of the year 2016.

Indhold

1.	INDLEDNING	4
2.	PROBLEMFOMULERING.....	5
3.	UNDERSØGELSENS FORMÅL OG RELEVANS.....	6
4.	METODE.....	6
4.1	Metodeovervejelser	8
5.	JURIDISK GRUNDLAG	10
5.1	Forbud mod krig	10
5.2	Lovlig magtanvendelse	10
5.3	Fællesartikel 2.....	12
6.	” ANY OTHER ARMED CONFLICT”	14
6.1	Dinstein.....	14
6.2	ICRC.....	15
6.3	Henriksen.....	18
6.4	Militærmanualen.....	21
6.5	Güntelberg.....	22
6.6	Solis.....	22
7.	TADIC	24
7.1	Tadic.....	24
8.	OPERATION INHERENT RESOLVE.....	28
8.1	Folketingsbeslutning B108.....	28
8.2	Danske operationer over syrisk territorium	28
8.3	Manglende samtykke	30
9.	ER DANMARK I KRIG MED SYRIEN	31
9.1	Tadic.....	31
9.2	Dinstein.....	32
9.3	ICRC.....	34
9.4	Henriksen.....	36
9.5	Militærmanualen.....	38
9.6	Güntelberg.....	40
9.7	Sammenfatning	40

10.	KONKLUSION	42
10.1.	Baggrund for konklusion	42
10.2.	Er Danmark i en international væbnet konflikt med Syrien?	42
11.	PERSPEKTIVERING.....	43
12.	LITTERATURLISTE	47
13.	BILAG	50
13.1.	Bilag 1 – Mailkorrespondance	50

1. INDLEDNING

Igennem en længere årrække har danske militære styrker været deployeret på irakisk territorium. Forsvaret har været indsat i et bredt spektrum af opgaver med alt fra træning og uddannelse til offensive operationer. I anden halvdel af 2016 sker der et væsentligt skred i den danske politik i forhold til Irak. Som en del af kampen mod ISIL¹ i Irak indsættes danske F-16-kampfly på syrisk territorium i et forsøg på at fratage ISIL muligheden for at operere fra syrisk territorium og ind i Irak.

Den irakiske regering har i en erkendelse af, at den ikke selv kan håndtere den trussel som ISIL udgør, anmodet verdenssamfundet om hjælp til at bekæmpe ISIL. Det resulterer i FN's sikkerhedsrådsresolution 2249 (2015) som beskriver, hvordan ISIL udgør en hidtil uset trussel fra en terrororganisation mod den mellemfolkelige fred og sikkerhed. Som en del af 2249 (2015) lægges der op til at alle nationer, som har kapaciteten til at deltage i kampen mod ISIL, kan gøre det så længe det ligger inden for rammerne af international lov. På baggrund af Iraks anmodning om hjælp og Sikkerhedsrådsresolution 2249 (2015) vælger det danske Folketing at udvide Forsvarets mandat. Det gøres med Folketingsbeslutning B108 som udvider det danske bidrag til udover en træningsmission også at inkludere kamp- og transportfly samt et specialstyrkebidrag (Afsnit 8.1). Det skelsættende ved B108 er i virkeligheden ikke hvad Forsvaret skal deployere, men hvilket mandat Forsvaret får til at gennemføre operationer. Forud for B108 har Forsvarets mandat været begrænset til operationer på irakisk territorium, men med B108 gives Forsvaret mandat til at operere både på irakisk og syrisk territorium.

Det er som udgangspunkt helt ukontroversielt, at Forsvaret opererer på irakisk territorium, da de danske styrker deployeres på baggrund af en invitation fra den irakiske stat. Det folkeretslige grundlag er at finde i FN-pagtens artikel 51 om kollektivt selvforsvar. Det ligger umiddelbart inden for rammerne af kollektivt selvforsvar, at Irak anmoder Danmark om hjælp til at bekæmpe ISIL på irakisk territorium (Afsnit 5.2). Det der til gengæld i højere grad åbner for en diskussion er Forsvarets mulighed for at operere på syrisk territorium.

---

¹ Der vil igennem denne undersøgelse blive anvendt ISIL som betegnelse for terrororganisation "Islamiske Stat i Irak og Levanten" (ISIL) også kendt som "Islamiske Stat" (IS), "Islamisk Stat i Irak og al-Sham", "Islamisk Stat i Irak og Syrien" (ISIS), "ad-Dawlah al-Islāmiyah fī l-'Irāq wa-sh-Shām" (Da'ish, Da'eesh eller Daesh).

Den syriske regering har ved flere lejligheder frabedt sig udenlandsk indblanding i hvad den syriske regering anser for at være et internt anliggende. Den syriske regering har både via nyhedsmedier og direkte til FN's generalforsamling tydeliggjort, at Syrien ser det som en krænkelse af deres suverænitet, hvis udenlandske styrker opererer på syrisk territorium uden direkte samtykke (Afsnit 8.3). Den syriske regering har inviteret Rusland til at tage del i kamphandlingerne på syrisk territorium, men har i udpræget grad afvist at give samtykke til at en koalition, primært bestående af vestlige lande, kan bekæmpe ISIL på syrisk territorium i grænselandet mod Irak.

Det rejser overordnet to spørgsmål i forhold til de operationer, som Danmark har foretaget på syrisk territorium. Det første spørgsmål er jus ad bellum diskussionen, om hvorvidt det ligger inden for rammerne af FN-pagten, at Danmark på trods af manglende samtykke fra den syriske stat vælger at opererer på syrisk territorium. Det andet spørgsmål er jus in bello forholdet mellem den danske og den syriske stat. Hvad betyder det for forholdet mellem Danmark og Syrien, når Danmark på trods af manglende samtykke vælger at gennemføre militære operationer på syrisk territorium.

Det første spørgsmål er forholdsvis ukontroversielt og velundersøgt, hvorfor det også kun vil behandles kort i afsnit 5.2 som en forudsætningskabende del, der er afgørende for de operationer som Forsvaret gennemførte i anden halvdel af 2016 på syrisk territorium. Det spørgsmål som til gengæld ligger ubesvaret hen, er om Danmark som følge af sine operationer på syrisk territorium befinder sig i en international væbnet konflikt (IAC) med Syrien. Det leder frem til undersøgelsens problemformulering.

2. PROBLEMFOMULERING

På invitation af den irakiske regering har Forsvaret deltaget i kollektivt selvforsvar af den irakiske stat. Som en del af dette engagement har danske F-16 piloter i 2016 gennemført offensive luftoperationer mod ISIL på syrisk territorium. I hvilket omfang vil denne magtanvendelse udløse en international væbnet konflikt mellem den danske og den syriske stat?

3. UNDERSØGELSENS FORMÅL OG RELEVANS

Formålet med undersøgelsen er at få afdækket om Danmark befinder sig i en international væbnet konflikt (IAC) med Syrien. Grunden til at dette er et interessant og yderst relevant spørgsmål at få besvaret, er at det har væsentlig betydning for den militære indsats på alle niveauer. På de øverste planlægningsniveauer har det fx betydning for planlægning af, hvordan man potentielt skal håndtere tilbageholdte, da de i en IAC vil skulle behandles efter bestemmelserne om krigsfanger. På de lavere taktiske niveauer har det betydning for den behandling som soldaterne kan forvente såfremt de falder i modstanderens hænder. En sådan overvejelse, kan demonstreres med et teoretisk eksempel. En dansk F-16 pilot flyver over syrisk territorium på vej mod en ISIL-stilling, som piloten har til opgave at nedkæmpe. Før piloten når sit angrebsmål i Syrien resulterer en teknisk fejl i, at piloten må anvende sit katapultsæde for at redde sit liv. Da piloten lander i sin faldskærm, er han på syrisk territorium, og bliver uden ildkamp tilbageholdt af syriske regeringsstyrker. Spørgsmålet er nu, hvilken status piloten har. Det hurtige svar vil formentligt være, at han er krigsfange. Der opstår dog hurtigt udfordringer i denne hurtige klassificering. For at piloten kan opnå status af krigsfange, er det nødvendigt at GK har fundet sin anvendelse, og det sker kun såfremt Fællesartikel 2 udløses. Det betyder med andre ord, at der skal være tale om en international væbnet konflikt mellem Danmark og Syrien, før en sådan pilot vil kunne opnå status af krigsfange. Bliver dermed interessant at undersøge hvilke krav er der til Fællesartikel 2 og dens applikation.

Et andet perspektiv som også gør det relevant at undersøge om Danmark er i en IAC med Syrien er forholdet omkring Statsansvar. Såfremt Danmark ikke er i en IAC med Syrien, vil den danske stat være ansvarlig for den skade, som den forvolder på syrisk territorium, hvorimod hvis Danmark er i en IAC med Syrien, vil den danske stat ikke være ansvarlig for den skade, som måtte opstå som følge af kamphandlingerne. Det betyder altså at der er væsentlig forskel på det ansvar som den danske stat har i forhold til krigsskade.

4. METODE

Indledningsvist vil jus ad bellum spørgsmålet om det juridiske grundlag for Danmarks deltagelse i det kollektive selvforsvar af Irak kort blive behandlet. Herefter vil det juridiske grundlag for jus in bello diskussionen om konfliktens status blive gennemgået. Efter disse to forudsætningsskabende dele vil en mere dybdegående redegørelse af en række

udvalgte fortolkninger af GK Fællesartikel 2 blive foretaget. Fortolkningerne er valgt på baggrund af deres relevans i forhold til denne undersøgelse. De valgte fortolkninger er medtaget da de repræsenterer ikke blot forskellige positioner, men også et udsnit af både nationalt og internationalt anerkendte forskere og organisationer. Yoram Dinstein medtages som følge af sin centrale og anerkendte placering i forhold til den humanitære folkeret, og for at sikre et internationalt perspektiv på undersøgelsen. International Committee of the Red Cross er medtaget på grund af organisationens helt centrale placering som et uafhængigt organ, hvis opgave det er at beskytte krigens ofre. ICRC er en apolitisk organisation, hvilket betyder, at deres arbejde ikke afspejler en bestemt politisk retning eller ideologi. ICRC er ydermere en væsentlig part i spørgsmålet om, hvad der opnår sædvaneretslig status. Anders Henriksen medtages med det udgangspunkt at hans forskning og arbejde med den humanitære folkeret har væsentlig betydning for, hvordan IHL fortolkes og ikke mindst anvendes i Danmark. På den baggrund er også den danske Militærmanual medtaget, da den har helt konkrete konsekvenser for, hvordan danske soldater forvalter den humanitære folkeret i praksis. Heidi Güntelberg er medtaget på baggrund af sin bog om folkeretten, der i et vist omfang er at betragte som en redegørelse og gennemgang af Forsvarets forståelse af den humanitære folkeret. Afslutningsvist er Gary Solis' fortolkning også medtaget grundet hans placering som et centralt perspektiv på den amerikanske fortolkning af den humanitære folkeret.

Efter gennemgangen af de udvalgte fortolkninger af den humanitære folkeret vil afgørelsen ved appeldomstolen i *Prosecuter v. Dusko Tadic* (Tadic 1995) blive behandlet. De relevante dele af dommen vil blive fremhævet og belyst i forhold til denne undersøgelse. Tadic-dommen medtages på grund af sin helt centrale placering, som retspraksis i forhold til diskussionen om, hvad der kræves før Fællesartikel 2 udløses. Tadic er en af de få domme, som eksplicit tager stilling til netop dette spørgsmål om kravet for at der kan være tale om en international væbnet konflikt. Det betyder altså, at Tadic bliver særligt central for denne undersøgelse, både fordi den eksplicit behandler spørgsmålet om Fællesartikel 2, og fordi der refereres til den i flere af de fortolkninger som gennemgås i afsnit 6.

Når de nødvendige retskilder er præsenteret, vil det danske bidrag til kampen mod ISIL i rammen af Operation Inherent Resolve blive belyst. Først vil de væsentlige dele af Folketingsbeslutning B108 blive præsenteret. B108 har en central placering i forhold til det danske bidrag, da det er denne folketingsbeslutning, som lægger de politiske rammer for

den militære indsats i Irak og Syrien. Herefter vil de facto omfanget af de militære operationer, som Forsvaret har deltaget i, blive belyst. Der vil her være fokus på de operationer, som har særlig betydning for undersøgelsens spørgsmål, og dermed vil tyngden ligge på de operationer, som er gennemført på syrisk territorium. En kort bemærkning skal hæftes til de anvendte kilder i forhold til Forsvarets operation. Det er som udgangspunkt oplysninger, der er udgivet af Forsvaret selv og som har været offentligt tilgængelige på Forsvarets hjemmeside. Derudover er der også anvendt centrale oplysninger fra en mailkorrespondance med Operationsstaben. Det har ikke været muligt at få bekræftet typen og omfanget af Forsvarets operationer på syrisk territorium af en uafhængig kilde. Det betyder, at der er en risiko for, at de facto magtanvendelsen har været større end det oplyste, og at der har været tilbageholdt oplysninger af efterretnings- eller operative hensyn.

Der vil kort blive redegjort for, hvordan den syriske stat forholder sig til koalitionsoperationer på syrisk territorium. Det skyldes, at den syriske stats forståelse for konflikten også har væsentlig betydning for den senere analyse.

Med afsæt i præsentationen af baggrundsmaterialet gøres spørgsmålet om jus in bellum til genstand for dybdegående analyse. Analysen foretages på baggrund af Genevekonventionens Fællesartikel 2, Tadic-dommen, de forskellige fortolkninger af Fællesartikel 2 og de facto militære operationer gennemført af Forsvaret på syrisk territorium. På baggrund heraf vil der blive konkluderet på undersøgelsens hovedspørgsmål, og afslutningsvist vil der blive trukket nogle perspektiver op i forhold til muligheden for at sætte en effektiv nedre grænse for magtanvendelsen.

4.1 Metodeovervejelser

Den valgte metode følger i store træk, hvad der kan betragtes som den klassiske juridiske metode. Det betyder, at undersøgelsen som beskrevet tager udgangspunkt i en gennemgang af de forudsætningskabende retskilder, hvorefter de facto hændelser præsenteres. Grunden til at denne undersøgelse vil blive gennemført med baggrund i fortolkninger af Fællesartikel 2, og ikke Fællesartikel 2 i sig selv, er et resultat af artiklens brede formulering. I forhold til den konkrete problemstilling vil det ikke være specielt givende at gennemføre en analyse på baggrund af Fællesartikel 2 i sin rene form, da analysen hurtigt ville nå til et tvetydigt svar. Udfordringen med Fællesartikel 2 er fx sin

anvendelse af "*any other armed conflict*" (afsnit 5.3.) uden at specificeres, hvad der regnes for indeholdt i denne formulering.

Efter grundlaget for analysen er præsenteret vil der blive gennemført en analyse og efterfølgende konkluderet på den konkrete problemstilling.

I forhold til retskildernes værdi er det værd at bemærke, at undersøgelsen følger ICJ Statuettens artikel 38 om vægtningen af forskellige retskilders værdi og dermed får kilderne vægtning i følgende rækkefølge: Internationale konventioner, sædvane, generelle retslige principper, domsafgørelser, og afslutningsvist anerkendte forskere (ICJ Statute u.å. artikel 38). For den konkrete undersøgelse betyder det, at Tadic-dommen som udgangspunkt vægtes højere end forskere fortolkninger.

I forhold til tidsperspektivet på undersøgelsen, er undersøgelsesfokus begrænset til anden halvdel af 2016, som er den periode hvor Folketingsbeslutning B108 gav Forsvaret mandat til at operere på syrisk territorium. Denne undersøgelse vil kun fokusere på spørgsmålet om, hvorvidt Forsvarets operationer i Syrien resulterede i en IAC mellem Danmark og Syrien, og vil derfor ikke forholde sig til spørgsmålet om, hvorvidt denne IAC er afsluttet som følge af Forsvarets tilbagetrækning eller om konflikten til stadighed betragtes som igangværende.

5. JURIDISK GRUNDLAG

I dette afsnit vil det juridiske grundlag for undersøgelsen blive præsenteret. Afsnittet vil først introducere jus ad bellum med udgangspunkt i FN-pagten og efterfølgende vil jus in bello med udgangspunkt i Genevekonventionen blive gennemgået.

5.1 Forbud mod krig

For at sætte rammerne om den senere jus in bello diskussion vil jus ad bellum i forhold til det danske engagement i Syrien her blive behandlet. Denne jus ad bellum diskussion skal ikke ses som en fuldstændig og udtømmende gennemgang, men som en forudsætningskabende ramme.

Med et undersøgelsesfokus der ligger på forholdet mellem stater, er det nødvendigt at starte med FN-pagten, hvis formål det er at sikre opretholdelsen af mellemfolkelig fred og sikkerhed. Med udgangspunkt i FN-pagtens artikel 2 stk. 4 (ofte refereret til som "forbud mod krig" eller "magtanvendelsesforbuddet") står det klart, at magtanvendelse mod en anden stat som udgangspunkt er forbudt.

"All Members shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any state, or in any other manner inconsistent with the Purposes of the United Nations." (UN-charter 1945, article 2(4)).

FN-pagtens forbud mod krig er bygget op af tre forbud. For det første er det forbudt at true med eller anvende magt mod en anden stats territoriale integritet, for det andet er det forbudt at true med eller anvende magt for at påvirke stateres politiske uafhængighed. Det er afslutningsvist også forbudt at true med eller anvende magt på nogen måde som ikke er i overensstemmelse med FN's formål. Det er det første forbud som er særligt relevant for denne undersøgelse. Med udgangspunkt i FN-pagten er det altså umiddelbart forbudt at true med eller anvende magt mod en anden stats territoriale integritet. Det er dermed også som udgangspunkt i strid med FN-pagten magtanvendelsesforbud, når Forsvaret anvendes til at nedkæmpe ISIL på syrisk territorium, da Danmark dermed anvender magt mod den syriske stats territoriale integritet.

5.2 Lovlig magtanvendelse

Når udgangspunktet er, at al magtanvendelse mod en anden stat er forbudt, kræver det et kig på FN-pagtens kapitel 7 for at finde de lovlige undtagelser til forbuddet mod krig. For

det første har sikkerhedsrådet med udgangspunkt i artikel 39 mulighed for at træffe de nødvendige forholdsregler for at genoprette fred og sikkerhed i tilfælde af væbnet konflikt. I den forbindelse kan Sikkerhedsrådet sanktionere stater jf. artikel 41 og 42. De muligheder FN's sikkerhedsråds har for at sanktionere og autorisere magtanvendelse vil ikke blive behandlet yderligere i denne undersøgelse, da det ikke har direkte betydning for undersøgelsens hovedfokus.

Den anden undtagelse til magtanvendelsesforbuddet er til gengæld interessant i forhold til denne undersøgelse. Den er at finde i er artikel 51.

" Nothing in the present Charter shall impair the inherent right of individual or collective self-defence if an armed attack occurs against a Member of the United Nations, until the Security Council has taken measures necessary to maintain international peace and security. Measures taken by Members in the exercise of this right of self-defence shall be immediately reported to the Security Council and shall not in any way affect the authority and responsibility of the Security Council under the present Charter to take at any time such action as it deems necessary in order to maintain or restore international peace and security." (UN-charter 1945, article 51).

Artikel 51 omtales ofte som *retten til selvforsvar* og er et udtryk for at alle stater har en naturlig ret til at forsvare sig mod angreb. Som udgangspunkt giver FN-pagten kun ret til selvforsvar mod en anden medlemsstat af FN, men sædvane synes også at tillade selvforsvar mod ikke-statslige organiserede væbnede grupper (OVG)² (Henriksen 2010, 113-117). Ydermere kan der henvises til Sikkerhedsrådets resolution 1368 (2001) og særligt 1373 (2001) som specifikt forholder sig til, at angrebene gennemført af Al-Qaeda mod World Trade Center i New York d. 11. september 2001 udløste USA's ret til selvforsvar mod Al-Qaeda (S/RES/1368 (2001) & S/RES/1373 (2001)). Det betyder altså at, i minimum to tilfælde har Sikkerhedsrådet givet sit samtykke til, at selvforsvarsretten også inkluderer selvforsvar mod OVG.

Det er også med udgangspunkt i FN-pagtens artikel 51, at Folketingsbeslutning B108 finder sit juridiske grundlag.

---

² Denne undersøgelse følger Militærmanual (2016, 41) som betegner terrororganisationer og andre væbnede grupper som ikke tilhører nogen stat som "ikke-statslige organiserede væbnede grupper" (OVG). I andre sammenhænge kan også *ikke-statslig aktør* anvendes om samme type organisation.

"Det folkeretlige grundlag for det danske militære bidrag er et samtykke fra Irak og retten til kollektivt selvforsvar af Irak mod ISIL i medfør af FN-pagtens artikel 51." (B108, 4).

Udover diskussionen om selvforsvar over for en OVG rejser B108 også et andet væsentligt jus ad bellum spørgsmål. Det er spørgsmålet om, hvordan det forholder sig med kollektivt selvforsvar mod en OVG på en tredje stats område. Der er med udgangspunkt i ovenstående ikke noget i problematisk i, at den danske stat støtter den irakiske stat med at nedkæmpe ISIL på irakisk territorium. Spørgsmålet er til gengæld om denne invitation også muliggør angreb foretaget på syrisk territorium. Udgangspunktet må nødvendigvis være, at en sådan invitation kun kan dække operationer gennemført på territorialstatens område. Det kræver derfor en videre analyse at argumentere for at Forsvaret i overensstemmelse med FN-pagten kan operere på syrisk territorium. Et argument, som fremføres af både USA og Tyskland i deres officielle breve til FN's generalforsamling i forbindelse med kampen mod ISIL på syrisk territorium (S/2014/695 & S/2015/946), er den såkaldte *Unwilling and Unable Doctrine*. Det er en argumentation, som forsøger at åbne for angreb på syrisk territorium med det udgangspunkt, at den syriske regering ikke er villig til og/eller ikke har mulighed for at imødegå den trussel, som ISIL udgør på syrisk territorium. Der argumenteres dermed for, at den syriske regerings manglende villighed eller evne til at håndtere ISIL's angreb fra syrisk territorium og ind på irakisk territorium, gør det lovligt for Irak og dens allierede at bekæmpe ISIL på syrisk territorium. Denne argumentation er også at finde i Henriksen (2016) som specifikt forholder sig til jus ad bellum i forhold til de danske angreb på syrisk territorium. Ifølge Henriksen (2016) er jus ad bellum er på plads for de danske operationer på syrisk territorium.

Det skal dog påpeges, at der også findes en vis kritik af *Unwilling and Unable Doctrine*, da der blandt nogle forskere rejses tvivl ved om *Unwilling and Unable Doctrine* har opnået sædevaneretslig status (Chachko & Deeks 2016). Det skal derfor siges, at det er forbundet med en vis usikkerhed om ICJ ville nå frem til en afgørelse, der ville acceptere denne argumentation.

5.3. Fællesartikel 2

Det følgende afsnit vil åbne for jus in bello diskussionen, om hvilket regelsæt der finder anvendelse i tilfælde af konflikt. I sin reneste form skelner folkeretten mellem to typer af

konflikter *International Armed Conflict (IAC)* og *Non-International Armed Conflict (NIAC)*. Forholdsvis ukontroversielt er konflikten mellem den irakiske stat og dens allierede og så ISIL en non-international armed conflict (RULAC 2018). De interessante spørgsmål i forhold til denne undersøgelse er, om den væbnede konflikt mellem den danske stat og ISIL, som udkæmpes på syrisk territorium, også resulterer i en international væbnet konflikt mellem Danmark og Syrien. Det er Genevekonventionens Fællesartikel 2 som er afgørende for, om GK finder sin anvendelse i forhold til den konkrete konflikt. GK Fællesartikel 2 lyder:

“In addition to the provisions which shall be implemented in peacetime, the present Convention shall apply to all cases of declared war or of any other armed conflict which may arise between two or more of the High Contracting Parties, even if the state of war is not recognized by one of them. The Convention shall also apply to all cases of partial or total occupation of the territory of a High Contracting Party, even if the said occupation meets with no armed resistance (...)” (GK I-IV, Fællesartikel 2)

Der er flere væsentlige punkter i Fællesartikel 2, som er relevante for denne undersøgelse. For det første er det gældende, at GK træder i kraft, hvis der er tale om erklæret krig mellem to stater. I historisk perspektiv var det at opfatte som god skik at erklære krig mod en anden stat, når staten mente, at muligheden for politiske eller diplomatiske løsninger var udtømte. I moderne krige og konflikter er billedet en smule mere nuanceret, og officielle krigserklæring hører generelt fortiden til. I mangel på en officiel krigserklæring træder GK også i kraft såfremt at *“any other armed conflict”* (Ibid.) opstår. Det er særligt denne formulering, som er interessant for nærværende undersøgelse, da spørgsmålet er, hvorvidt Danmarks og Syrien er i en tilstand af *any other armed conflict*. Videre er det også tydeliggjort, at ikke begge stater behøver at anerkende krigstilstanden for at GK'erne finder anvendelse. Det er ydermere gældende at GK'erne træder i kraft i tilfælde af at én stat besætter én anden stats territorium, uanset om det kommer til kampe mellem de to staters regeringsstyrker. Det efterlader i et vist omfang en diskussion om, hvad der kræves førend der vil være tale om en delvis eller fuldstændig besættelse. Fællesartikel 2 tager heller ikke stilling til tidsperspektivet i forhold til besættelsen. Det giver anledning til at overveje om fx tilstedeværelsen af kampfly der dominerer luftrummet og fratvinger territorialstaten en mulighed for at operere i et bestemt område er tilstrækkeligt til at udløse Fællesartikel 2.

6. " ANY OTHER ARMED CONFLICT"

Diskussion af, hvad der er dækket af *any other armed conflict* kan i grove træk opdeles i to. Den ene er en smal forståelse af begrebet, der som udgangspunkt vil argumentere for at, hvis der er anvendt en hvilken som helst form for magt, er det tale om en væbnet konflikt. Den anden fortolkning vil argumentere for, at der er en nedre grænse for, hvornår der kan være tale om, at den væbnede magtanvendelse har været tilstrækkelig til at udløse fællesartikel 2.

6.1. Dinstein

Hvis der tages udgangspunkt i Yoram Dinstains forståelse af væbnet konflikt, står det klart, at der ikke efterlades meget rum til fortolkning af Fællesartikel 2.

"The threshold of an international armed conflict (IAC) is crossed automatically once two or more States wage hostilities against each other, irrespective of the intensity or the length of the fighting" (Dinstein 2016, 1)

Overordnet kan det siges, at Dinstein ser det som givet, at så snart der er fjendtligheder mellem to eller flere stater, vil der også være tale om en international væbnet konflikt. Dinstains anvendelse af ordet *automatisk* tydeliggør også den forståelse, at det er de facto hændelser som er afgørende og ikke fx krigserklæringer eller politiske udtalelse. Det er interessant, hvordan Dinstein specificerer, at staternes fjendtligheder skal være rettet imod hinanden, hvilket måske giver rum for en overvejelse om, hvornår fjendtligheder faktisk er rettet imod den anden stat, og om det fx er tilstrækkeligt, hvis der er tale om en suverænitetskrænkelse. Dinstein gør det også klart, at han ikke ser hverken intensiteten eller tidsperspektivet i fjendtlighederne som havende nogen betydning overhovedet. Hvis der er tale om fjendtligheder mellem to stater, er der altså tale om en IAC. Med den konklusion efterlades særligt ét spørgsmål, og det er hvordan Dinstein forstår fjendtligheder.

" (...) IAC hostilities may make the grade of arms of a fully-fledged war or they may amount to a 'short of war' clash of arms (namely, constitute a mere incident), but either way military engagement between two or more States invites the application of LOIAC." (Ibid.)

Det tydeliggøres, at så snart to stater bruger magt mod hinanden, er der tale om en IAC. Det har for Dinstein ingen betydning om der er tale om fuldskalakrig, eller om der er tale

om mindre sammenstød, eller det som også kan betragtes som hændelser. Det afgørende for Dinstein er det militære engagement mellem to eller flere stater som nødvendigvis må udløse en væbnet konflikt. Hvad der ligger inden for rammerne af *hændelser* tager Dinstein ikke eksplicit stilling til, hvilket kan føre til en diskussion af om fx suverænitetsskrænkelser er tilstrækkelige til at blive klassificeret af Dinstein som en hændelse.

6.2. ICRC

International Committee of the Red Cross (ICRC) opdaterede i 2016 deres kommentarer til Genevekonventionerne og dermed også til Fællesartikel 2. Revisionen blev gennemført for at sikre, at kommentarerne er tidssvarende, og at de til stadighed kan finde anvendelse på den moderne kampplads.

I forhold til det som ICRC betegner som *The concept of armed conflict* er det, ligesom hos fx Dinstein, de facto forhold på jorden som er afgørende og ikke tilstedeværelsen af en officiel krigserklæring eller en anerkendelse af den væbnede konflikt fra de involverede parter. Det som er afgørende for konfliktens status er:

” (...) *the de facto existence of hostilities* (...)“ (ICRC 2016, para 211)

Det er en opfattelse som deles med størstedelen de forskere, der arbejder med dette område, hvorfor dette må anses for forholdsvist ukontroversielt, men ikke desto mindre relevant for denne undersøgelses videre arbejde. I forhold til spørgsmålet om, hvad der skal til førend der er tale om en væbnet konflikt skriver ICRC:

“*An armed conflict can arise when one State unilaterally uses armed force against another State even if the latter does not or cannot respond by military means.*” (ICRC 2016, para 223)

Det betyder altså, at i ICRC's øjne vil der være tale om en væbnet konflikt, så snart der er anvendt væbnet magt mod en anden stat. Det interessante her er også, at der ikke ligger noget krav om, at staten som bliver udsat for den væbnede magtanvendelse, eksplicit behøver at modsætte sig magtanvendelsen, førend det kan klassificeres som en væbnet konflikt. Det er ydermere interessant, hvordan ICRC forholder sig til spørgsmålet om indsættelsen af styrker på andre staters territorium.

“*In a similar vein, an unconsented-to invasion or deployment of a State's armed forces on the territory of another State – even if it does not meet with armed resistance – could constitute a*

unilateral and hostile use of armed force by one State against another, meeting the conditions for an international armed conflict under Article 2(1)" (ICRC 2016, para 223)

Det betyder altså, at ICRC ser det som tilstrækkeligt for at en konflikt kan klassificeres som en international væbnet konflikt, at der blot er en tilstedeværelse af en fremmed magts væbnede styrker på statens territorium. Der er ifølge ICRC ikke noget krav om udveksling af væbnet magt mellem staternes militære styrker, som fx Güntelberg (2010) i højere grad lægger op til.

Det fremgår yderligere, at ICRC ikke ser noget krav om, at magtanvendelsen skal være rettet mod militære styrker, men at det er tilstrækkeligt, hvis magtanvendelsen er rettet mod statens territorium, befolkning og/eller infrastruktur (ICRC 2016, para 224). Denne pointe bliver særligt relevant i forhold til denne undersøgelse, da Forsvarets operationer som udgangspunkt ikke har været rettet mod syriske regeringsstyrker, men mod ISIL som har opereret fra syrisk territorium, og som i hvert fald i nogen grad har bestået af syriske statsborgere.

Spørgsmålet om konfliktens militære intensitet rejses af mange forfattere og ICRC tager også stilling til, hvordan de forholder sig til denne diskussion. Helt overordnet fastslår ICRC, at der ikke er nogen nedre grænse for, hvornår de ser, at der ikke vil være tale om en væbnet konflikt.

"For international armed conflict, there is no requirement that the use of armed force between the Parties reach a certain level of intensity before it can be said that an armed conflict exists." (ICRC 2016, para 236)

ICRC afviser altså fuldstændig accepten af, at mindre sammenstød ikke opnår status som IAC. ICRC (2016) henviser også til Pictet (1960) som også argumenterer for at der ikke findes en nedre grænse.

" (...) it suffices for the armed forces of one Power to have captured adversaries falling within the scope of Article 4. Even if there has been no fighting, the fact that persons covered by the Convention are detained is sufficient for its application." (Pictet 1960, 23)

Det betyder altså, at Pictet mener, at selv i det tilfælde, hvor der ikke har været kinetisk våbenvirkning mellem to stater, men at Stat B blot tilbageholder en soldat fra Stat A, så vil

der være tale om en IAC, da soldaten i sig selv har ret til krigsfangestatus under GK III artikel 4, og dermed udløses Fællesartikel 2.

Det skal siges, at ICRC anerkender, at der findes en diskussion i litteraturen og international retspraksis om, hvorvidt der findes en nedre grænse for væbnede konflikter (ICRC 2016, para 242). Det er ICRC's helt klare overbevisning, at det er af afgørende betydning, at der ikke fastsættes en nedre grænse for, hvad der kan klassificeres som en væbnet konflikt. Årsagen til, at ICRC fastholder dette, er, at en sådan grænse vil give anledning til juridiske og politiske diskussioner om, hvorvidt der er tale om en væbnet konflikt eller ej i hvert enkelt tilfælde (ICRC 2011, 7). Det betyder, at der kan opstå situationer, hvor det af politiske årsager besluttet, at en bestemt konflikt ikke skal klassificeres som en international væbnet konflikt og dermed finder GK ikke sin anvendelse. Det vil betyde, at der er en risiko for at GK ikke vil kunne yde den beskyttelse som GK har til opgave at sikre. Dermed forringes værdien af GK og dens opretholdelse.

I forhold til spørgsmålet om forholdet mellem Stat A og Stat B, såfremt Stat A vælger at bekæmpe en ikke-statslige organiseret væbnet gruppe på Stat B's territorium, er ICRC ikke meget i tvivl om, hvordan de ser konflikten.

“Should the third State’s intervention be carried out without the consent of the territorial State, it would amount to an international armed conflict between the intervening State and the territorial State” (ICRC 2016, para 260) samt at interventionen *“constitutes an unconsented-to armed intrusion into the territorial State’s sphere of sovereignty, amounting to an international armed conflict within the meaning of common Article 2(1).”* (ICRC 2016, para 261).

Det betyder altså, at ICRC ser, at hvis der ikke foreligger samtykke til at Stat A gennemføre militære operationer på Stat B's territorium, uanset hvad årsagen er, så vil det falde inden for rammerne af Fællesartikel 2 og dermed være tilstrækkeligt til at udløse Fællesartikel 2. Det er en væsentlig pointe, at ICRC i dette tilfælde kun forholder sig til jus in bello og den status som konflikten vil have, og ikke om en faktisk militær operation er inden for rammerne af jus ad bellum. ICRC anerkender samtidig, at der er stater som har argumenteret for, at deres angreb kun har været rettet mod OVG, og dermed ikke har medført en væbnet konflikt med territorialstaten, men den argumentation mener ICRC ikke ligger inden for rammerne af Fællesartikel 2 (ICRC 2016, para 261-262).

I forhold til ICRC's holdning til samtykkeerklæringer, der giver tilladelse til at gennemføre militære operationer på fremmede staters territorium, er ICRC en smule mere forsigtig. ICRC åbner op for muligheden for, at en stat kan give stiltiende samtykke ved ikke direkte og offentligt at modsætte sig en fremmed stats militære operationer på sit territorium, men siger samtidig, at hvis operationer bygger på en antagelse om stiltiende samtykke, så skal det gøres med den yderste forsigtighed. Og såfremt territorialstaten på et hvilket som helt tidspunkt afviser eller tilbagetrækker deres samtykke, må fortsatte militære operationer formodes at udløse Fællesartikel 2 (ICRC 2016, para 263).

6.3. Henriksen

Henriksen (2010) har, i modsætning til bl.a. Dinstein og ICRC, en forståelse af, at der nødvendigvis må være en de minimis overvejelse for applikationen af GK. Henriksen argumenterer for, at den smalle og absolutte fortolkning af GK Fællesartikel 2 ikke giver mening i den virkelige verden. Henriksen (2010) argumenterer dermed for, at der nødvendigvis må findes en nedre grænse for applikationen af GK og skriver:

"Der synes ikke desto mindre at være generel enighed om, at en international væbnet konflikt først opstår, når magtanvendelsen mellem de involverede parter overstiger et vist minimum af intensitet." (Henriksen 2010, 181)

Det betyder, at Henriksen (2010) ser, at ikke en hvilken som helst uoverensstemmelse mellem to stater, også selvom der er anvendt militær magt, vil resultere i at konflikten klassificeres som en international væbnet konflikt. Det umiddelbart største ubesvarede spørgsmål i denne sammenhæng er, hvor denne grænse ligger og hvordan denne nedre grænse fastsættes. Hvor grænsen ligger, tager Henriksen ikke eksplicit stilling til og grænsen kvantificeres heller ikke. Det er således efter Henriksens opfattelse et spørgsmål om en konkret analyse af den enkelte konflikt, der nødvendigvis må afgøre, om der er tale om en væbnet konflikt eller ej. Der gives dermed forholdsvis vide rammer i forhold til at overveje, hvilke parametre der skal medtages, og måske endnu vigtigere, hvilke der ikke skal. Et spørgsmål som kan rejses i denne sammenhæng er fx, hvordan Henriksen vil forholde sig til to grænseposter som i en kortere periode udveksler ild.

Når Henriksen ikke direkte tager stilling til, hvor eller hvordan den nedre grænse skal fastsættes, åbner det for den problemstilling, som ICRC ser som den farligste i diskussionen om klassificering af konflikter. Nemlig den risiko der er for, at konflikter ikke

vil opnå status af international væbnet konflikt af politiske eller strategiske årsager og dermed vil GK ikke finde sin anvendelse og GK vil være ude af stand til at beskytte krigens ofre. Det betyder fx at de før omtalte grænse poster risikere at falde ind i et tomrum, hvor der ikke er nogen regulering, som har til hensigt at beskytte dem.

Henriksen selv underbygger sin påstand om en nedre grænse med henvisning til flere andre forskere. Han citerer bl.a. Christoffer Greenwood for:

" (...) fighting reaches a level of intensity which exceeds that of such isolated clashes (...) be treated as an armed conflict to which the rules of international humanitarian law apply"
(Greenwood 1995).

Det ses her, at også Greenwood har en overvejelse om, at intensiteten i konflikten har en betydning. Det som Greenwood tillægger særlig betydning er, at intensiteten skal overstige det som kan betragtes som isolerede sammenstød. Det betyder altså umiddelbart, at Greenwood er et skridt tættere på et kvantificerbart mål for, hvornår der er tale om en væbnet konflikt, end Henriksen. For at betingelsen i Greenwood (1995) er opfyldt kræver det, at magtanvendelsen har en sådan udstrækning at der kan være tale om en sammenhængende magtanvendelse, der overstiger hvad der kan argumenteres for at være isolerede sammenstød. Det kan fx give anledning til at overveje om kortvarig våbenvirkning mellem to staters soldater ved forskellige grænseovergange, i øvrigt uafhængigt og forskudt i tid, vil være under Greenwoods grænse for, hvad der vil udløse Fællesartikel 2. Selvom Greenwood umiddelbart er et skridt tættere på at definere en kvantificerbar grænse, efterlades der stadig et væsentligt rum for analyse og fortolkning af den konkrete konflikt.

Det skal i øvrigt igen, ligesom med Henriksen, pointeres at Greenwood efterlader soldaterne i eksemplet med grænseovergangene i lidt af et tomrum. For hvis sådanne enkeltstående hændelser ikke er dækket under GK, hvordan er soldaterne og særligt krigens ofre så beskyttet mod krigens grusomhed. Det er et spørgsmål som Greenwood ikke umiddelbart tager stilling til.

Henriksens anvendelsen af citatet fra Greenwood (1995) kan dog udfordres med den pointe at Greenwood forud for det citerede afsnit skriver:

"It may well be, therefore, that only when fighting reaches (...)" (Greenwood 1995)

Greenwood åbner dermed selv for, at der er en vis usikkerhed i forhold til den overvejelse om en nedre grænse for magtanvendelsen. Det skal dog ikke afskrive Henriksens pointe og argumentation, men det giver blot anledning til at overveje omfanget af Henriksens ”*generelle enighed*”. Et andet sted som Henriksens antagelse om en nedre grænse også underbygges er i Detter (2000) der bl.a. skriver:

” There must, however, obviously exist a de minimis rule to distinguish war and other forms of armed conflicts from raids” (...) In cases where it is clear that one Stat is responsible for such raids there may still be no international armed conflict if fighting is not extended.” (Detter 2000, 20-21)

Og som videre definerer krig som:

” War is thus a sustained struggle by armed force of a certain intensity between groups of a certain size, consisting of individuals who are armed, who wear distinctive insignia and who are subjected to a military discipline under responsible command.” (Detter 2000, 26)

Som det fremgår af Detter (2000) så er der ingen tvivl om, at Detter ser det som givet, at der findes en nedre grænse for, hvornår der er tale om væbnet konflikt. Detter argumenterer for at mindre militære operationer af kort varighed, som fx raids ikke er tilstrækkelige til at udløse en væbnet konflikt, men derimod falder under *de minimis* reglen. Hvordan hun når til den *obvious* konklusion, at der må være forskel på krig og væbnet konflikt og raids, fremgår ikke eksplicit. Med Detters argumentation vil det altså være muligt at gennemføre offensive operationer, hvor én stat bevæger sig ind på en anden stats territorium og gennemføre raids, hvor specialoperationsstyrker fx tilbageholder personer, indhenter efterretninger eller ødelægger militære installationer, uden at det vil være tilstrækkeligt til, at der vil være tale om en væbnet konflikt. Det understreges endda, at selv i tilfælde hvor der ingen tvivl er om, hvilken stat der står bag det specifikke raid, vil det ikke nødvendigvis være tilstrækkeligt til at udløse Fællesartikel 2.

Det betyder altså, at Detter ser en mulighed for at stater kan anvende militær magt uden det er omfangsrigt nok til, at det resultere i en væbnet konflikt. Der kan overvejes for, om Detters argumentation i højere grad er rettet mod FN-pagtens magtanvendelsesforbud i artikel 2(4) og retten til selvforsvar i artikel 51. FN-pagten har indskrevet en afvejning mellem forbuddet mod krig, og så hvornår retten til selvforsvar udløses, hvilket betyder at der tillades nogle former for magtanvendelse mod ens stat, førend staten af FN-pagtens artikel 51 tillades at udøve selvforsvar. Dette skyldes, at FN-pagten vægter

mellempåklidende fred og sikkerhed højere end et absolut magtanvendelsesforbud, hvorfor der bliver lidt mere råderum førend artikel 51 kan aktiveres.

Det er også interessant at bemærke, at Detter baserer sin definition af krig omkring kombattantbegrebet. Denne overvejelse vil ikke blive behandlet yderligere i denne undersøgelse, men til gengæld skal det fremhæves, at der skal være tale om vedvarende magtanvendelse over en vis intensitet førend der kan være tale om krig i Detters forståelse. Det skal dog pointeres at Detter ikke definerer, hvordan hun ser forskellen på krig og væbnet konflikt, hvorfor det ikke umiddelbart er muligt at afgøre, hvad Detter ser som definerende karakteristika for en væbnet konflikt i modsætning til krig.

6.4. Militærmanualen

Det er relevant at undersøge, hvordan den danske Militærmanual (Militærmanual 2016) forholder sig til spørgsmålet om, hvornår der er tale om væbnet konflikt, da den i høj grad er definerende for, hvordan danske styrker planlægger og udfører deres arbejde i overensstemmelse med international lov. Militærmanualen lægger vægt på kravet om, at der skal være tale om en væbnet konflikt førend Fællesartikel 2 udløses og at der er:

*" (...) et krav om en vis **intensitet** i konflikten." (Militærmanual 2016, 47).*

Hvilket også underbygges med:

" (...) ikke hvilken som helst grænsedisput eller provokation mellem stater, der udgør en væbnet konflikt imellem staterne." (Ibid.)

Det påpeges dog videre at:

" (...) der ikke kræves den store intensitet i konflikter mellem stater, og at reglerne gælder allerede ved planlægningen af første angreb." (Ibid.)

Det betyder altså, at den danske militærmanual samlet set baseres på en fortolkning af Fællesartikel II, som tillader mindre grænseoverensstemmelser og provokationer uden at der er tale om en IAC. Der er dog ikke defineret en specifik grænse for, hvornår intensiteten bliver voldsom nok til, at der kan tales om en væbnet konflikt. Dette må som udgangspunkt formodes at være defineret på baggrund af en konkret vurdering af den pågældende konflikt. Det er ydermere interessant, at Militærmanualen lægger vægt på et planlægningsperspektiv, som ikke fremgår mange andre steder. Denne formulering kan

tilskrives en overvejelse om, at hvis GK er gældende allerede fra planlægningsøjeblikket, så er soldaterne nødt til at planlægge efter at overholde reglerne i Genevekonventionen.

6.5. Güntelberg

Dinstains overordnede tanker om, at ét skud er tilstrækkeligt, bakkes også op af fx Güntelberg (2014) som skriver:

"I relation til internationale væbnede konflikter er der da også kun behov for at konstatere, at hvis der udveksles væbnet magt mellem staters væbnede styrker, foreligger der væbnet konflikt mellem staterne, og den humanitære folkeret finder anvendelse." (Güntelberg 2014, 93-94).

Det som fortjener særligt fokus her, er dog den pointe, at det skal være imellem staternes væbnede styrker. Det betyder som udgangspunkt, at fx suverænitetsskrænkelser ikke er indeholdt i denne forståelse, men at der er et krav om våbenvirkning mellem regeringsstyrker. Det lægger op til en videre diskussion af, hvad der skal til for at der er tale om udveksling af væbnet magt. Er det fx nødvendigt, at der er tale om direkte kinetisk våbenvirkning, eller er indirekte våbenvirkning eller fx cyberangreb også tilstrækkeligt.

6.6. Solis

I Solis (2010) findes en enestående læsning af Fællesartikel 2. Her lægges nemlig i særlig grad vægt på hensigten med magtanvendelsen.

"An armed conflict is characterized by the specific intention of one state to engage in armed conflict against another specific state. In the border incident just described³, if India intended to initiate an armed conflict, it would be a different situation. (...) Generally speaking an armed incident, even when between two states, is not sufficient to constitute an armed conflict in the sense of common Article 2 (...)" (Solis 2010, 152)

Umiddelbart er de to mest interessante ting, der kan trækkes ud af Solis, at der er en nedre grænse for international væbnet konflikt og at Solis ikke kun ser denne grænse anvendt i forhold til diskussionen mellem FN-pagtens artikel 2(4) og artikel 51, men som en argumentation der tager præcist afsæt i en diskussion om applikationen af GK.

For at starte med den sidste pointe i forhold til ovenstående citat er det interessant, at Solis tager specifikt stilling til spørgsmålet om applikationen af GK. For Solis er det altså

---

³ Her refereres til en tænkt situation, hvor en indisk grænsevagt på grund af kedsomhed skyder en pakistansk grænsevagt og de pakistanske grænsevagter i selvforsvar besvarer ilden, hvilket får inderne til at besvare med artilleri.

tilfældet, at han ser mindre hændelser, selvom der har været væbnet magtanvendelse, som liggende under grænsen for, hvad der udløser Fællesartikel 2. Hvor meget magt der skal anvendes, tager Solis ikke specifikt stilling til, ligesom det heller ikke specificeres, hvor længe magtanvendelsen skal finde sted, førend at det i hans øjne opnår status af en international væbnet konflikt. Det som Solis til gengæld lægger vægt på, er intentionen bag magtanvendelsen. Det er i forhold til Solis' forståelse helt afgørende, hvad der er intentionen med magtanvendelsen. Såfremt det ikke er hensigten at udløse en IAC, vil magtanvendelsen som udgangspunkt ikke udløse en IAC. Det er en læsning af Fællesartikel 2, som skaber nogle problemstillinger, ligesom det også er en fortolkning af Fællesartikel 2, som vil kunne udfordres fra forskellige vinkler. Et væsentligt spørgsmål som står tilbage i forhold til Solis' forståelse er, hvordan intentionen bag en magtanvendelse skal bestemmes. Hvis det er intentionen som er afgørende, så må det nødvendigvis også være afgørende at få intentionen bag et angreb afdækket. Det fremgår ikke umiddelbart, hvordan Solis ser at denne intention identificeres, men blot at den er afgørende. Hvordan dette problem kan løses eller udføres i praksis, vil ikke blive behandlet yderligere her, udover at officielle dokumenter som fx Folketingsbeslutninger kunne være med til at afdække det svar. Solis medtages i denne sammenhæng for at tydeliggøre bredden af fortolkninger. Ydermere skal det siges, at Solis umiddelbart står forholdsvis alene med denne opfattelse af, at intentionen har betydning, og at der i modsætning hertil generelt er en enighed i litteraturen om, at det er de facto hændelser på jorden som er afgørende, og ikke intentionen bag dem. Det betyder også, at undersøgelsen her ikke vil gå videre med Solis' overvejelser som et selvstændigt punkt i analysen, men at Solis vil blive anvendt som et ekstra perspektiv forskellige steder igennem undersøgelsen.

7. TADIC

7.1. Tadic

Appeldomstolens afvisning af Tadic-sagen betragtes af mange som en af de vigtigste retskilder, når det kommer til retspraksis på området for klassificering af konflikter. Det interessante ved Tadic er, at der tages eksplicit stilling til kravet om magtanvendelsen, før der vil være tale om en væbnet konflikt. Tadic anvendes i flere sammenhænge som grundlag for forskellige positioner i forhold til spørgsmålet om eksistensen af en nedre grænse for intensiteten af magtanvendelse, førend der kan tales om en væbnet konflikt. Dinstein (2016) benytter således appelsagen til at underbygge, at der ikke findes nogen nedre grænse, mens Henriksen (2010) benytter samme afgørelse til at argumentere for, at der nødvendigvis må findes en nedre grænse.

Det skal indskydes, at ICJ statuettens rangering af retskilder gør det nødvendigt at forholde sig til Tadic-dommen, da dommen i sig selv har højere værdi som retskilde, end de fortolkninger der er lavet på baggrund af dommen. Derfor vil der i det følgende afsnit blive fremhævet de væsentlige pointer fra Tadic-dommen, som også senere vil danne grundlag for en analyse af den konkrete problemstilling i lyset af Tadic.

Dinstein argumenterer for, at der ikke findes en nedre grænse med henvisning til

"(...) we find that an armed conflict exists whenever there is a resort to armed force between States or protracted armed violence between governmental authorities and organized armed groups or between such groups within a State." (Tadic 1995, para 70)

Ovenstående citat forholder sig faktisk både til IAC og NAIC, hvorfor det primært er første del af citatet som er af interesse for denne undersøgelse, da der her tages stilling til spørgsmålet om magtanvendelse imellem to stater.

Afgørelsen anvender ordlyden *whenever* som tydeliggør, at der ikke som udgangspunkt er nogen undtagelser for, hvornår der er tale om en væbnet konflikt, såfremt det efterfølgende punkt er opfyldt. Det krav som appeldomstolen opstiller, er en væbnet magtanvendelse mellem to stater. Det afføder en naturlig overvejelse om, hvad der skal til, for at der er tale om væbnet magtanvendelse. Som udgangspunkt må det nødvendigvis betyde at al væbnet magtanvendelse, uanset type og omfang, er tilstrækkelig til at

kvalificere konflikten som en IAC. Det betyder som udgangspunkt at der ikke nødvendigvis er et krav om direkte kinetisk våbenvirkning mellem to staters væbnede styrker.

Det som Henriksen derimod lægger vægt på er, at appeldomstolen i relation til den konkrete afgørelse skriver:

"These hostilities exceed the intensity requirements applicable to both international and internal armed conflicts." (Tadic 1995, para 70)

For Henriksen er det helt afgørende anvendelse af ordlyden *exceed the intensity requirements*, som for Henriksen må forstås som appeldomstolens implicite anerkendelse af, at der må være en nedre grænse. Henriksen antager, at hvis disse kamphandlinger har oversteget én grænse, så må der nødvendigvis være en grænse for, hvornår kamphandlingerne ikke vil være tilstrækkelige til at udløse Fællesartikel 2. Dermed konkludere Henriksen at der må være en nedre grænse.

Det skal dog pointeres i denne sammenhæng, at der er en væsentlig forskel i diskussionen af en international og en intern væbnet konflikt. Diskussionen om interne konflikter, der også refereres til som non-international armed conflicts (NIAC), ligger i store træk uden for denne undersøgelse fokus, men det skal i denne specifikke sammenhæng nævnes, at der umiddelbart er enighed om, at der internt i stater tillades en vis uro og konflikt førend international lov tager plads i stedet for national lov (GK TP II, artikel 1(2)). Det betyder konkret, at fx politiske demonstrationer, der udvikler sig til voldelige sammenstød mellem demonstranter og politiet, ikke er omfattet af TP-II, men til stadighed vil være reguleret af national lov⁴. I særlige tilfælde, hvor volden bliver tilstrækkeligt omfattende og der opnås en tilstand af borgerkrig, vil international lov træde i kraft og regulerer kamphandlinger. Pointen er i den her sammenhæng altså være, at appeldomstolen tager stilling til to spørgsmål i én sætning, når de både forholder sig til applikationen af GK i internationale og ikke-internationale væbnede konflikter, hvorfor der kan argumenteres for at deres anvendelse af ordet *exceed* i højere grad henvender sig til NAIC end IAC.

Som beskrevet tidligere anses appeldomstolens afgørelse som noget af det mest betydningsfulde retspraksis på dette område, hvorfor det er svært at argumentere for, at

---

⁴ Det er klart at menneskerettighederne under alle omstændigheder finder.

deres ordvalg og formulering ikke skal tages alvorligt. Dette underbygges også med ICJ statuettens rangering af retskilder, som placerer domsafgørelser højere end forskning. Som Henriksen (2010) påpeger, så lægger anvendelsen af ordlyden *exceeds* op til en overvejelse for om der findes en nedre grænse for magtanvendelsen mellem stater. Hvis det antages, at domstolen ser at der findes en nedre grænse, tages der i denne sammenhæng ikke direkte stilling til, hvor den ligger. Det giver anledning til at belyse, omfanget af kamphandlingerne i Jugoslavien i et forsøge på at belyse, hvilket krav domstolen ser. Domstolen tager direkte stilling til at de kamphandlinger, der udspillede sig i perioden fra 1991, hvor de første kampe brød ud, og til sommeren 1992, hvor forbrydelserne antageligt fandt sted, var tilstrækkelige til at kvalificere sig som en væbnet konflikt og dermed resultere i, at Fællesartikel 2 blev udløst. Det viser sig imidlertid, at det kræver et omfattende arbejde at belyse, hvilke kamphandlinger der kan tilskrives som hhv. NIAC og IAC, bl.a. fordi nogle kampe udkæmpes som løsrivelseskampe som resultere i at nye stater undervejs bliver internationalt anerkendt som selvstændige stater. I det tilfælde vil konflikten kunne skifte fra NIAC til IAC. Det bliver dermed i denne sammenhæng kun muligt at erkende, at tabstallene er at opgøre i tusindvis, men at kamphandlingerne ikke nødvendigvis var kontinuerte i hverken tid eller rum⁵.

Diskussionen om, hvorvidt sædvane på området tillader en nedre grænse, foretages i et vist omfang også af FN's Human Rights Councils (HRC), der i en rapport om konflikten mellem Israel og Libanon tilbage i 2006⁶ skriver:

"(...) including the intensity of the violence and the use of armed force, the Commission is of the view that the existence of an armed conflict during the relevant period has been sufficiently established." (HRC 2006, 22)

Det er igen den implicitte antydning af, at der har været anvendt *tilstrækkelig magt* til, at der kan være tale om en væbnet konflikt, der er det interessante. Det demonstreres her, at der kan være grund til at antage, at der i praksis må findes en nedre grænse.

---

⁵ Der kan her henvises til fx "Timeline of the Yugoslav Wars" som opstiller en tidslinje for hele krigen, og det fremgår heraf hvilke tabstal, der har været forbundet med de enkelte slag i krigen (Mikulan & Thomas 2006).

⁶ Det er klart, at HRC's rapport ikke kan betegnes som retspraksis, da det ikke er en domstol, og i et vist omfang må formodes også at være en rapport, der skal tilgodese flere parter i international politik. Dermed må den juridiske værdi af en sådan kilder formodes at være på niveau med anerkendte forskere jf. ICJ Statuettens artikel 38.

Det skal dog også siges, at HRC' rapport også kort forinden eksplicit underbygger Dinstains pointe med, at der ikke kan være en nedre grænse ved at skrive:

"International humanitarian law applies as soon as an armed conflict arises" (HRC 2006, 21)

Det giver til gengæld anledning til en diskussion af *arises* og om hvornår der kan være tale om at den væbnede konflikt er opstået. Umiddelbart synes *opstået* at kunne tillægges begge perspektiver, både at der er, og at der ikke er, en nedre grænse. Hvis der tages udgangspunkt i at der ikke er en nedre grænse, vil *opstå* læses som så snart der er militær magtanvendelse mellem to stater, er konflikten så at sige opstået. Omvendt vil en for forståelse der tillader en nedre grænse, afføde en læsning af *opstået* som betyder, at i takt med at volden eskaleres, opstår også en tilstand af væbnet konflikt.

8. OPERATION INHERENT RESOLVE

8.1. Folketingsbeslutning B108

Udgangspunktet for den danske indsats i Irak i anden halvdel af 2016 er

Folketingsbeslutning B108 (B108) som sammen med de tilhørende *Bemærkninger til forslaget* (Jensen 2016) sætter rammerne for Forsvarets operationer på irakisk og syrisk territorium. Bemærkningerne indeholder en gennemgang af den daværende situation i Irak ligesom den også specificerer, hvad bidraget skal indeholde. Det fremgår, at bidraget består af tre dele. Et F-16-kampflybidrag, et specialstyrkebidrag samt et C-130J-transportflybidrag. De danske F-16 fly gives mandat til at udføre det fulde spektrum af luftoperationer, hvilket også indeholder muligheden for at gennemføre offensive operationer på syrisk territorium rettet mod ISIL. Specialstyrkebidraget gives ligeledes mandat til at gennemføre alt fra træning og rådgivning til operativ indsættelse i ” (...) *mere traditionelle specialoperationsstyrkeopgaver*” (Jensen 2016, 3).

I *Bemærkninger til forslaget* afsnit VI beskrives det folkeretslige grundlag, som bygger på en invitation fra den irakiske stat til at deltage i et kollektivt selvforsvar af den irakiske stat, som er under vedvarende angreb fra ISIL. Disse angreb gennemføres både fra irakisk og syrisk territorium, hvorfor der indirekte argumenteres for, at det danske bidrag har det folkeretslige grundlag for at gennemføre operationer på syrisk territorium (Jensen 2016, 4).

Det beskrives ikke direkte, hvordan den danske regering forholder sig til det juridiske spørgsmål om lovligheden af militære operationer på syrisk territorium, ligesom der heller ikke tages stilling til spørgsmålet om forholdet mellem den danske og den syriske stat. Til forskel fremgår det af et af tyskernes breve til FN's Sikkerhedsråd, at de ikke anser deres kamphandlinger på syrisk territorium som rettet mod den syriske stat (S/2015/946). Som en afslutning til afsnit VI indskydes det dog at ”*Det danske bidrag vil være undergivet folkeretten, herunder den humanitære folkeret*” (Jensen 2016, 5), hvilket i sig selv ikke giver meget værdi for videre analyse. Undersøgelse vil ikke videre beskæftige sig med spørgsmålet om jus ad bellum udover hvad der fremgår af Afsnit 5.2

8.2. Danske operationer over syrisk territorium

Det følgende afsnit vil i overvejende grad være baseret på de Mission Updates (Forsvaret 2018) som Forsvaret selv har udfærdiget og offentliggjort på deres hjemmeside.

Derudover vil oplysningerne blive suppleret med data, der er fremskaffet ved en direkte

henvendelse til Værnsfælles Forsvarskommandos Operationsstab. Det er klart, at der af efterretningsmæssige og operationelle hensyn kan være oplysninger som er begrænsede eller tilbageholdte i forbindelse med udfærdigelsen af Mission Update, men for denne undersøgelses formål indeholder de som udgangspunkt tilstrækkelige data. Mission Updates behandler den operative udvikling på jorden og giver dermed et de facto billede af de operationer som danske styrker har deltaget i.

Allerede fra den første Mission Update d. 24. juni 2016 (Mission Update 2016) fremgår det, at danske F-16 fly har gennemført operationer på syrisk territorium. I den første periode fremgår det ikke eksplicit, at danske kampfly har gennemført offensive luftoperationer på syrisk territorium, men til gengæld har bidraget deltaget i overvågning og efterretningsindhentning. Med udgivelsen af Mission Update 6 (Mission Update 6 2016) bliver det helt eksplicit, at danske F-16 fly har gennemført offensive luftoperationer på syrisk territorium rettet mod ISIL. Det fremgår herefter af de efterfølgende Mission Updates, at danske F-16 fly rutinemæssigt deltager i offensive luftoperation på syrisk territorium rettet mod forskellige ISIL-enheder.

Den 17. september 2016 deltager to danske F-16 fly i en operation, som er af særlig interesse for denne undersøgelse. Som følge af en række fejl i planlægningsprocessen forud for operationen, resulterer angrebet i, at det ikke er ISIL, men derimod irregulære syriske regeringsstyrker som bliver gjort til mål for angrebet (Forsvaret 2016a). De syriske styrker var ikke tydeligt uniformerede og bar ikke tydelige insignier, hvorfor de blev fejlidentificerede som ISIL-tilhængere (Coe 2016). Det betyder altså, at danske F-16 fly har deltaget i i hvert fald ét angreb, som direkte ramte syriske styrker på syrisk territorium.

Som en opsummering på det danske F-16 bidrag skal det siges, at der i løbet af den seks måneders periode de danske F-16 fly havde folketingsmandat til at gennemføre operationer på irakisk og syrisk territorium, blev gennemført i alt 276 luftoperationer og i den forbindelse er der anvendt 384 præcisionsbomber (Forsvaret 2016b). Af disse operationer er 56 gennemført mod mål i Syrien og der blev i den forbindelse anvendt 63 præcisionsbomber (Bilag 1). Derudover gør Operationsstaben også opmærksom på, at

syrisk luftrum kan have været anvendt i forbindelse med operationer umiddelbart på den irakiske side af grænsen⁷.

Det er ikke uklassificeret tilgængeligt i hvilket omfang det danske specialstyrkebidrag har været operativt indsat, ligesom det heller ikke er tilgængeligt, om der har været gennemført landmilitære operationer på syrisk territorium. Disse oplysninger må formodes tilbageholdt af operative hensyn.

8.3. Manglende samtykke

Den syriske regering afviser i et brev til FN's generalforsamling d. 21. september 2015 fuldstændig accepten af, at koalitionen gennemfører militære operationer på syrisk territorium, og tydeliggør, at den syriske regering ser det som et klart brud på international lov.

“If any State invokes the excuse of counter-terrorism in order to be present on Syrian territory without the consent of the Syrian Government, whether on the country’s land or in its airspace or territorial waters, its actions shall be considered a violation of Syrian sovereignty.” (S/2015/719)

Den syriske regering gør det klart, at den ser en hvilken som helst form for militær intervention på deres territorium som et klart brud på international lov og Syriens suverænitet. Brevet er skrevet for at tydeliggøre, at den syriske regering ser, at koalitionsangreb på syrisk territorium nødvendigvis må være en overtrædelse af magtanvendelsesforbuddet i artikel 2(4) og at angrebene ikke anses for at være inden for rammerne af FN-pagtens artikel 51. Diskussionen om hvorvidt jus ad bellum er overholdt er som også tidligere beskrevet at finde i Afsnit 5.2. Grunden til at Syriens manglende samtykke alligevel har værdi for den videre undersøgelse er, at det underbygger en væsentlig pointe. Det er af mere eller mindre selvindlysende grunde nødvendigt, at der som minimum er to parter før der kan være tale om en væbnet konflikt. Det bliver her tydeligt, at Syrien ikke har inviteret Danmark til at gennemføre militære operationer på syrisk territorium, og at den syriske regering ser det som et brud på den syriske stats suverænitet, hvormed Syrien klart stiller sig i opposition til de danske operationer på syrisk territorium.

---

⁷ Antal operationer og anvendte bomber på syrisk territorium er oplyst af Værnsfælles Forsvarskommandos Operationsstab. Mailkorrespondance mellem Operationsstaben og undertegnede er vedlagt i Bilag 1.

9. ER DANMARK I KRIG MED SYRIEN

For at besvare undersøgelsens hovedspørgsmål vil der her blive gennemført en analyse, som skal være med til at afdække svaret på spørgsmålet om hvorvidt Danmark har været i en international væbnet konflikt med Syrien siden Forsvaret påbegyndte militære operationer på syrisk territorium.

9.1. Tadic

Tadic-dommen ser som tidligere beskrevet, at der er tale om en væbnet konflikt så snart der anvendes væbnet magt mellem to stater. Det bliver dermed interessant at undersøge i hvilket omfang Forsvarets operationer på syrisk territorium er dækket under denne definition. Der er som udgangspunkt ikke meget at diskutere i forhold til det indledningsvise spørgsmål om hvorvidt der har fundet væbnet magtanvendelse sted. 63 anvendte præcisionsbomber leveret på Syrisk territorium må betragtes som væbnet magtanvendelse. Det spørgsmål som der til gengæld kan åbnes op for, er spørgsmålet om, hvorvidt magtanvendelsen har været mellem stater. Når Tadic ikke specificerer, at der skal være tale om magtanvendelse mellem to staters væbnede styrker, må det antages at væbnet magtanvendelse mellem stater følger den generelle statsforståelse som fx er at finde i Montevideo konventionen, som definerer en stat ved dens befolkning, territorium, statsapparat, og evne til at have relationer med andre stat (Montevideo 1933, artikel 1). Det betyder altså, at kravet om væbnet magtanvendelse mellem stater må være opfyldt, når danske F-16-kampfly gennemfører luftoperationer i syrisk luftrum.

I forhold til Tadic-dommens kommentar om, at appeldomstolen finder, at magtanvendelsen i Jugoslavien oversteg, hvad der måtte anses for tilstrækkeligt for at der kan være tale om en international væbnet konflikt, er det værd at forholde sig til det omfang som magtanvendelsen der har haft. Det er interessant, fordi det kan være med til at sætte perspektiv på, hvad der i det tilfælde har været tilstrækkeligt. Det kan være svært direkte at udlede af Tadic, hvor den påståede grænsen må ligge, da magtanvendelsen i forbindelse med opstarten af Jugoslavien-krigene var forholdsvis omfangsrig. Kampene var i dele af det tidligere Jugoslavien ret voldsomme og havde tabstal i tusindvis (Afsnit 7, fodnote 5). I forhold til Forsvarets operationer på syrisk territorium er der ikke offentligt tilgængelige tabstal, hvorfor det kan være svært at belyse de direkte konsekvenser af luftoperationerne. Det kan dog bemærkes at det tabstal, som er resultat af de danske

luftoperationer, må formodes at være væsentligt lavere, end de tabstal som blev set i det første halvandet års konflikt i Jugoslavien. Det bliver dermed svært at afgøre om de tab der har fundet sted på syrisk territorium, er tilstrækkeligt til også at kvalificere sig i rammen af den overvejelse der ligger i Tadic. Omvendt er det muligt at udlede en række kriterier som kan udelades på baggrund af Tadic som fx kamphandlingernes kontinuitet i tid og rum. Kamphandlingerne i det tidligere Jugoslavien blev i flere henseender udkæmpet i geografisk forskellige områder, ligesom kampene også var forskudt i tid bl.a. som følge af en længere våbenhvile i 1991 (Afsnit 7, fodnote 5). Det betyder i forbindelse med den konkrete problemstilling, at Forsvarets operationer i Syrien ikke nødvendigvis skal leve op til et krav om en sammenhæng i tid og rum for at kunne kvalificere sig som tilstrækkelig. Det viser sig dog på baggrund af Afsnit 8.2. at operationerne overordnet set har været en del af samme geografiske konfliktområde, og at de ikke har været afbrudt i tid af reel fred. Det underbygger den pointe Forsvarets operationer behandles som én samlet enhed når spørgsmålet om tilstrækkelighed diskuteres.

Samlet set må det konkluderes, at når Tadic-dommen holdes sammen med den konkrete problemstilling, resulterer det i at forholdet mellem Danmark og Syrien må klassificeret som en IAC. Det skyldes primært, at afgørelsen specificere at en tilstand af IAC nødvendigvis må opstå så snart der har været væbnet magtanvendelse mellem to stater. Denne konklusion kan udfordres med udgangspunkt i dommens overvejelser om tilstrækkelighed, men da det ikke er specificeres, hvad der anses for tilstrækkeligt, vil der i denne sammenhæng blive set bort herfra.

9.2. Dinstein

Med udgangspunkt i Dinstains forståelse for, hvad der skal til for at udløse en IAC, vil der her blive belyst i hvilket omfang Danmarks rolle i Syrien vil være indeholdt denne. De vigtige punkter ifølge Dinstein er for det første, at konflikten skal være mellem to stater, og for det andet kan *hændelser* være tilstrækkelig til at aktivere Fællesartikel 2.

Den danske stat har gennemført militære operationer på syrisk territorium samtidig med at den syriske regering i flere omgange tydeligt har afvist at give tilladelse til disse operationer. Det betyder altså som udgangspunkt, at der er to stater som stiller sig på hver sin side i denne konflikt. Det som bliver det afgørende i forhold til Dinstein er, om de

luftoperationer som Forsvarets har gennemført, er at betragte som *fjendtligheder* mod den syriske stat og om de er dækket inden for begrebet *hændelser*.

Med det udgangspunkt, at en stat under normale omstændigheder har et klart defineret territorium som staten har suverænitet over, må det i hvert fald i et vist omfang antages, at overflyvning med kampfly på en anden stats territorium er at betragte som et udtryk for fjendtlighed. Det er en tydelig magtdemonstration, som viser at den fremmede stat ikke ser noget problem med at krænke territorialstatens suverænitet. Hvis territorialstaten tydeligt, som i tilfældet med Syrien, har afvist udefrakommende indblanding, er det svært ikke at argumentere for, at den bevidste handling, det er at flyve i territorialstatens luftrum, er en fjendtlig handling. Den udefrakommende magt har i hvert fald demonstreret dens evne og vilje til at deployere styrker på territorialstatens område uden dens tilladelse. Med Forsvarets 56 luftoperationer på syrisk territorium, hvor der samlet set er anvendt 63 præcisionsbomber er det svært at argumentere imod, at det ikke i hvert fald i nogen grad må anses for at udgøre fjendtligheder mod territorialstaten Syrien. Diskussionen om, hvorvidt de førnævnte luftoperationer som minimum er at betragte som *hændelser*, ligger i virkeligheden tæt op ad diskussionen om fjendtligheder. Det er formentligt rimeligt at antage, at det ligger inden for Dinstains forståelse, at indsættelsen af kampfly på en territorialstats område som minimum er at klassificere som en hændelse. I andre henseender omtales hændelser ofte som mindre skudvekslinger mellem grænseposter eller kamphandlinger af lignende karakter. Det kan umiddelbart være svært at sammenligne to grænseposters ildkamp med et bombetogt, men den våbenvirkning som kampflyene leverer på territorialstatens område, er af så væsentlig karakter, at det må antages som minimum at være inden for rammerne af *hændelse*. Det som kan tale imod, at disse operationer har udgjort angreb mod den syriske stat, er, at det ikke som udgangspunkt har været den syriske regering eller det syriske militær som har været mål for operationerne⁸. Det betyder, at der kan argumenteres for, at der ikke har været fjendtligheder mellem to stater. Der hvor denne diskussion i det konkrete tilfælde helt udelukkes er d. 17. september 2016, hvor to danske F-16-fly deltager i en operation som, godt nok utilsigtet, nedkæmper minimum 15 regeringsaffilierte soldater. Der kan ikke

---

⁸ Problematikken her bliver igen en diskussion om, hvad der definerer en stat, og med udgangspunkt i Montevideo konventionen så er en stat som også tidligere beskrevet ikke defineret kun ved sin centralmagt, men også ved sit territorium, befolkning og evne til at indgå i internationale relationer.

være meget tvivl om, at det ligger inden for rammerne af Dinstains forståelse af væbnet konflikt, at et angreb der medfører tab på den syriske stats side, nødvendigvis må udløse Fællesartikel 2 og en IAC mellem Danmark og Syrien.

På baggrund af den gennemførte analyse må det afslutningsvist konkluderes, at der med udgangspunkt i Dinstein ikke efterlades meget tvivl om, at Danmark og Syrien befinder sig i en IAC allerede fra gennemførelsen af første operation.

9.3. ICRC

For ICRC er der særligt to punkter i forhold til de danske operationer på syrisk territorium som er relevante at undersøge nærmere. Det første er, at operationerne gennemføres uden samtykke fra den syriske stat, og det andet er spørgsmålet om den danske pilots status i det tilfælde, at han falder ned på syrisk territorium.

ICRC beskriver i tydelige vendinger, at de ser ensidig magtanvendelse mod en stat som tilstrækkelig til at udløse en IAC. Det betyder i forhold til det konkrete tilfælde, at Forsvarets operationer på syrisk territorium nødvendigvis må udløse Fællesartikel 2.

Overordnet kan det siges, at ICRC i forhold til operationer på andre staters territorium lægger stor vægt på et samtykke fra territorialstaten. Som tidligere beskrevet har den syriske stat tydeligt afvist at give samtykke til den internationale koalitions operationer på syrisk territorium. Det betyder altså, at et manglende samtykke fra den syriske stat resulterer i, at forholdet mellem Danmark og Syrien klassificeres som en IAC.

Med udgangspunkt i Afsnit 6.2 fremgår det, at ICRC ser det som tilstrækkeligt, for at Fællesartikel 2 udløses, at der er tale om en deployering af styrker på en anden stats territorium uden samtykke. I det lys vil ICRC argumentere for, at den væbnede konflikt vil være startet i det øjeblik, de danske F-16-kampfly for første gang krydser grænsen fra Irak til Syrien.

En anden væsentlig pointe fra ICRC er, at staten ikke kun er at forstå som regeringsapparatet og offentlige institutioner, men at staten også er defineret ved sit territorie og befolkning. I den sammenhæng er det interessant at ICRC ser magtanvendelse rettet mod territorium eller befolkning som sidestillede med magtanvendelse rettet mod en stats militære styrker. Ifølge ICRC vil der ikke være nogen tvivl om, at angreb gennemført på syrisk territorium er tilstrækkeligt til at kvalificere sig til

angreb rettet mod den syriske stat (ICRC 2016, para 224). Det betyder i det konkrete tilfælde, at det må konkluderes at Forsvarets operationer på syrisk territorium, i ICRC's øjne, er tilstrækkeligt til at udløse en IAC.

Det vil formentligt ikke engang være nødvendigt for de danske F-16-kampfly at være i syrisk luftrum, når de gennemfører angrebene, før det vil udløse Fællesartikel 2. Hvis et dansk F-16-kampfly befinder sig i irakisk luftrum og angriber mål på den syriske side af grænsen, er det, med udgangspunkt i ICRC, underordnet om det er regeringsstyrker, civilbefolkning, infrastruktur eller noget helt fjerde der gøres til mål, så længe målet befinder sig på syrisk territorium.

En overvejelse som kan udfordre ovenstående om at et angreb på ISIL ikke har været et angreb på den syriske stat, er en overvejelse om hvorvidt den syriske stat har haft effektiv kontrol over området. Det bliver dermed en diskussion om, hvad der skal til for at en stat kan sige, at den har ret til territorium og den befolkning som er besiddende der.

Udgangspunktet for denne opgave er, at Syrien er den gældende territorialstat, også selvom der var været områder i Syrien, som ikke har været under effektiv kontrol ISIL. Kravene til, hvad det kræver at blive defineret som en stat, er klart defineret i Montevideo konventionen og med udgangspunkt i bl.a. Bernstein (2015) som netop undersøgte ISIL's mulighed for at blive defineret som en stat, opfylder ISIL ikke kravene til at være en selvstændig stat⁹. Det betyder altså, at Syrien nødvendigvis må være den gældende territorialstat uanset om den syriske regering for en periode ikke er i stand til at udøve deres voldsmonopol i det pågældende område. Det konkluderes derfor, at luftoperationer gennemført mod ISIL er gennemført på syrisk territorium.

Hvis den syriske regering ikke eksplicit havde nægtet at give samtykke til operationer på syrisk territorium, og den danske regering besluttede at gennemføre angrebene mod ISIL på en antagelse af implicit samtykke, ville der med udgangspunkt i ICRC ikke være tale om en væbnet konflikt. Det interessante kunne i denne sammenhæng være det spørgsmål som rejses i indledning af denne undersøgelse om en dansk pilots eventuelle status, såfremt han måtte falde i syriske regeringsstyrkers varetægt. ICRC har et kort og

---

⁹ Det skal bemærkes at Bernsteins undersøgelse er fokuseret omkring 2014. Den afgørende begrundelse for at ISIL ikke kan blive klassificeret som en stat, er, for Bernstein, ISIL's manglende evne til at indtræde i det internationale samfund. ISIL er ude af stand til at lave aftaler med andre stater, ligesom der ikke er nogen stater, der anerkender ISIL som en selvstændig stat. Denne pointe er som udgangspunkt også gældende for anden halvdel af 2016.

forholdsvist simpelt svar på dette. ICRC ser med baggrund i Pictet (1960), at såfremt et individ der kan opnå status som krigsfange, bliver tilbageholdt af en anden stat, så vil det automatisk udløse en væbnet konflikt og individet vil være under beskyttelse af krigsfangestatus. I det konkrete tilfælde betyder det altså, at såfremt en danske pilot, uanset årsagen, falder ned på syrisk territorium og bliver tilbage holdt af syriske regeringsstyrker, vil det aktivere Fællesartikel 2 og dermed vil Danmark og Syrien indtræde i en international væbnet konflikt, og den danske pilot vil være beskyttet af krigsfangestatus.

I forhold til ICRC's fortolkning af Fællesartikel 2 skal det afslutningsvist sige, at hvis der på nogen som helt måde har været en tvivl om deres opfattelse af konfliktens status, så vil den danske deltagelse i det angreb, der d. 17. september 2016 dræbte mindst 15 syriske soldater, udløse Fællesartikel 2 og konflikten vil i ICRC's øjne være at betragte som en IAC.

Samlet kan i forhold til ICRC's forståelse konkluderes, at forholdet mellem Danmark og Syrien nødvendigvis må være klassificeret som en IAC.

9.4. Henriksen

Med udgangspunkt i den fortolkning af Fællesartikel 2, der findes i Henriksen (2010), giver den anledning til at overveje, om den grænse som Henriksen lægger op til, er overskredet i det konkrete tilfælde. Henriksen kvantificerer ikke direkte de parametre som han ser anvendt til denne afgørelse, men argumenter for, at der må være tale om en konkret vurdering. Med det in mente er det nødvendigt at overveje om gennemførslen af 56 luftoperationer og 63 anvendte bomber, hvoraf i hvert fald to ramte køretøjer tilhørende den syriske hær, er tilstrækkeligt til at opfylde Henriksens krav om *en vis intensitet*. Det kan være svært at vurdere, hvordan Henriksen selv ser denne argumentation, men med udgangspunkt i den våbenvirkning som F-16-flyene har leveret på syrisk territorium, kan der argumenteres for, at det er tilstrækkelig kinetisk våbenvirkning til at opfylde kravet om *vis intensitet*.

Omvendt er det ikke sikkert, at den magtanvendelse der faktisk har været rettet mod den syriske stat i Henriksens øjne, har været tilstrækkelig til at udløse Fællesartikel 2. Henriksen (2010) tillægger det også i et vist omfang betydning, at magtanvendelsen har været imellem de *involverede parter*, hvorfor der kan argumenteres for, at

magtanvendelsen mellem den danske og den syriske stat kun har været udgjort af det ene angreb d. 17. september 2016. En sådan tankerække kræver dog igen en overvejelse i forhold til spørgsmålet om, hvad der definerer en stat. Fra tidligere er det kendt at en stat som ikke bare er defineret som statsapparatet, men også befolkningen og territoriet. Det betyder altså umiddelbart, at vi ikke bare kan isolere de angreb der har været rettet mod ISIL, og fjerne dem fra ligningen i spørgsmålet om beregningen af magtanvendelsen mod den syriske stat. Hvis det alligevel for undersøgelsens skyld antages, at angrebet der alene skal afgøre om magtanvendelsen har haft en *vis intensitet*, er angrebet d. 17. september 2016, kan der i højere grad slås tvivl om, hvorvidt det angreb med to anvendte bomber er tilstrækkeligt til at udløse Fællesartikel 2. Det som kan tale for at angrebet ikke er tilstrækkeligt til at udløse Fællesartikel 2 er, at det er et angreb, der er isoleret i tid og rum, og ikke har karakter af at være en del af en større og mere omfattende plan. Et argument som findes i Solis (2010) som også kan bringes på banen her, er hensigten med angrebet. Som det fremgår af den offentliggjorte interne undersøgelse, var der tale om en række menneskelige fejl, da syriske soldater blev gjort til mål for angreb, og dermed bliver diskussionen i Solis (2010) om hensigten med angrebet måske relevant. Det var som udgangspunkt ikke hensigten at angribe syriske soldater, hvorfor Solis ville argumentere for, at der så ikke ville være tale om en væbnet konflikt, men noget der i højere grad ville kategoriseres som en ulykke eller en hændelse.

Med en argumentation baseret på Henriksen (2010) og isolation af magtanvendelsen til d. 17. september 2016 kan der argumenteres for, at Danmark og Syrien ikke befinder sig i en IAC, da magtanvendelsen ikke har været tilstrækkelig. Hvis magtanvendelsen ikke isoleres til kun at dække d. 17. september 2016, så vil magtanvendelsen i sin helhed formentlig være tilstrækkelig til at udløse fællesartikel 2.

Henriksen henviser også til Detter (2000) som har en måske endnu højere tolerance for magtanvendelse, førend hun ser der er tale om en væbnet konflikt. Detter (2000) argumenterer, som tidligere beskrevet, for at der kan være situationer hvor selv raids udført på en anden stats territorium ikke nødvendigvis udløser en tilstand af væbnet konflikt. Hvis denne argumentation accepteres, kan det give anledning til en overvejelse af, hvordan det må forholde sig med strategiske bombetogter som er afgrænsede i tid og rum. Når Forsvaret gennemfører luftoperationer med det formål at nedkæmpe et specifikt mål eller indsamle efterretninger, er der ikke væsentlig forskel fra det som i landmilitære

operationer ville kaldes et raid. Eneste reale forskel er midlet hvormed operationer gennemføres. Det afgørende bliver i den sammenhæng om de gennemførte operationer på syrisk territorium er at betragte som en større helhed eller om hver operation skal betragtes som isolerede i tid og rum fra hinanden. Hvis operationerne betragtes som sammenhængende i en større plan, vil magtanvendelsen formentligt overstige det som Detter (2000) vil acceptere, førend der vil være tale om en væbnet konflikt. Spørgsmålet bliver dermed om det er muligt at argumentere for, at angrebene er isolerede raids og dermed ikke tilstrækkelige til at udløse Fællesartikel 2. Det er umiddelbart svært at argumentere for, at luftoperationerne ikke indgår i en samlet større plan, når formålet og det folkeretslige grundlag er tydeligt beskrevet i folketingsbeslutningen. De enkelte operationer må nødvendigvis betragtes som en del af den samlede plan for at fratvinge ISIL kontrollen, og sikre at de ikke har såkaldte *safe havens*, hvorfra de kan planlægge og gennemføre angreb rettet mod den irakiske stat. Konklusionen må derfor blive, at luftoperationerne ikke kan betragtes som isolerede raids, hvorfor magtanvendelsen må være tilstrækkelig til at udløse Fællesartikel 2 og klassificere forholdet mellem Danmark og Syrien som en IAC.

Med udgangspunkt i Henriksens krav om en *vis intensitet* må det formodes at de 63 bomber er tilstrækkeligt til at opfylde dette krav. Dermed må forholdet mellem Danmark og Syrien nødvendigvis være at klassificere som en IAC. Samme konklusion må nødvendigvis nås på baggrund af analysen af de krav og undtagelser som Detter opstiller.

9.5. Militærmanualen

Den danske militærmanuals fortolkning af Fællesartikel 2 kræver også en *vis intensitet*, førend den udløses. Det specificeres dog, at der ikke kræves den *store intensitet*, når der er tale om internationale væbnede konflikter. Det som ifølge Militærmanualen ikke er tilstrækkeligt til at udløse Fællesartikel 2 er mindre grænsedisput og provokation mellem stater. Diskussion bliver dermed om hvorvidt Forsvarets operationer i Syrien ligger inden for disse to begreber, da det vil være den eneste måde, hvorpå forholdet mellem Danmark og Syrien ikke vil være at betragte som en IAC.

Ifølge Operationsstaben har Forsvaret gennemført 56 luftoperationer som entydigt har været gennemført på syrisk territorium. Derudover er det ikke muligt at udelukke, at det syriske luftrum kan være blevet anvendt i forbindelse med levering af bomber på den

irakiske side af grænsen. Den præcise geografiske placering af mål og anvendte flyveruter for angrebene i Syrien er ikke af udpræget relevans. Der skal blot bemærkes, at de entydigt er gennemført i dybden af syrisk territorium. Det betyder altså, at muligheden for at klassificere konflikten som en grænsedisputts besværliggøres. I øvrigt skal det også bemærkes, at der ikke foreligger nogen uoverensstemmelse mellem den syriske og irakiske stat om placeringen af grænsen mellem de to territorialstater. Derudover er formålet med koalitionen operationer heller ikke er at udfordre den syrisk/irakiske grænse, hvorfor det også er svært at argumentere for, at de gennemførte luftoperationer har karakter af en grænsedisputts.

Det andet alternativ som Militærmanualen tillader, før der vil være tale om en IAC, er provokationer. At definere Forsvarets operationer på syrisk territorium som en provokation er tvivlsom. Både omfanget af den kinetiske våbenvirkning på jorden og formålet med de operationer der gennemføres, ligger væsentligt fra hvad der i klassisk forstand kan defineres som en provokation. Ingen af operationerne gennemføres med det formål at provokere den syriske stat til at deltage i de specifikke kamphandlinger, ligesom det heller ikke er formålet at udløse en fuldskala krig mellem Syrien og Irak. Det må dermed konkluderes, at Forsvarets operationer på syrisk territorium ikke kan defineres som en provokation.

Det måske mest interessante i forhold til Militærmanualen og diskussionen af, hvornår en væbnet konflikt starter, er, at Militærmanualen specificerer, at den væbnede konflikt faktisk starter allerede ved planlægningen af angreb, som vil udløse en IAC. Det betyder altså, at hvis det angreb som planlægges, vil resultere i en IAC, er GK I-IV samt TP-I som udgangspunkt gældende fra planlægningstidspunktet. Det betyder i det konkrete tilfælde med en fortolkning af Fællesartikel 2, som kun kræver en ringe intensitet i kamphandlingerne førend at GK er gældende, at der efter Militærmanualens forståelse vil være tale om en international væbnet konflikt mellem Danmark og Syrien allerede fra det tidspunkt, hvor planlægningen af den første operation blev påbegyndt.

Militærmanualen kræver som sagt ikke den *store intensitet* i kamphandlingerne, og da Forsvarets operationer hverken kan klassificeres som værende en del af en grænsekonflikt eller som en provokation, må konklusionen være at forholdet mellem Danmark og Syrien er en IAC.

9.6. Güntelberg

Det interessante der er at bemærke i Güntelbergs fortolkning af Fællesartikel 2, er præciseringen af, at der skal være tale om våbenvirkning mellem to staters væbnede styrker, førend der kan være tale om en væbnet konflikt. Det giver anledning til at analysere det danske engagement i Syrien i to tidsperioder. Perioden, der ligger forud for d. 17. september 2016, og perioden, der ligger efter.

Forud for det angreb, der ifølge koalitionen egne udtalelse utilsigtet dræbte min. 15 syriske soldater, har der ikke været angreb som fra Forsvarets side har været rettet mod syriske regeringsstyrker. Det har ikke været hensigten med Forsvarets operationer, at nedkæmpe syriske regeringsstyrker, hvorfor der heller ikke har været våbenvirkning mellem danske og syriske styrker forud for d. 17. september 2016. Det betyder altså, at med udgangspunkt i Güntelberg, så har de danske operationer på syrisk territorium ikke udløst Fællesartikel 2 og forholdet mellem Danmark og Syrien har forud for d. 17. september 2016 ikke været karakteriseret som en IAC.

Derimod har Danmark, ifølge Güntelberg, været i en international væbnet konflikt med Syrien i perioden fra 17. september 2016 og frem, da det er her første våbenvirkning mellem danske og syriske regeringsstyrker finder sted, hvorfor Fællesartikel 2 også nødvendigvis udløses og GK I-IV samt TP-1 finder anvendelse.

9.7. Sammenfatning

Der vil her kort blive samlet op på de forskellige positioner i analysen og deres respektive delkonklusioner. I forhold til Tadic-dommen konkluderes det, at forholdet mellem Danmark og Syrien er klassificeret som en IAC. Det samme er gældende for Dinstein og ICRC. Det fælles for disse tre positioner er, at den overordnede antagelse er, at så snart der anvendes nogen form for magt mellem to stater, så vil der være tale om en international væbnet konflikt. Om Henriksen kan det siges at Forsvarets magtanvendelse på Syrisk territorium antages, at have oversteget kravet om en *vis intensitet*, hvorfor forholdet mellem Danmark og Syrien også må klassificeres som en IAC. Det samme er også tilfældet på baggrund af Dette, da Forsvarets operationer ikke kan klassificeres som isolerede raids. Militærmanualen kræver ikke den *store intensitet* i magtanvendelsen, og da Forsvarets operationer hverken kan klassificeres som en grænsedisputts eller som en provokation, må konklusion på baggrund heraf være, at forholdet mellem Danmark og

Syrien er klassificeret som en IAC. Afslutningsvis vil Güntelberg opdele Forsvarets engagement i to tidsperioder. En periode forud for 17. september 2016, hvor forholdet ikke var klassificeret som en IAC, og en periode efter 17. september 2016, hvor forholdet er klassificeret som en IAC.

10. KONKLUSION

10.1. Baggrund for konklusion

Tadic-dommen viser tydeligt, at så snart der er tale om nogen form for magtanvendelse mellem to stater, vil det resultere i aktiveringen af Fællesartikel 2. Det betyder altså, at Forsvarets luftmilitære operationer på syrisk territorium har været tilstrækkeligt til at udløse en IAC. Samme konklusion opnås også på baggrund af Dinstein, som i store træk er sammenfaldende med de resultater der ses i Tadic-dommen. Udover Forsvarets magtanvendelse på syrisk territorium har den danske stat også tydeligt demonstreret, at den ikke har noget problem med gentagende gange at krænke syrisk suverænitet, hvilket nødvendigvis må være underbyggende for klassifikationen af konflikten som IAC. Et af de argumenter som oftest rejses af de involverede stater er, at angrebene ikke er rettet mod den syriske stat, men mod ISIL, hvorfor der ikke er grundlag for at klassificere konflikten mellem de intervenerende lande og Syrien som en IAC. Dette spørgsmål behandles med udgangspunkt i ICRC's opdaterede kommentarer til Fællesartikel 2, og det demonstreres på baggrund heraf, at et angreb gennemført mod ISIL på syrisk territorium nødvendigvis også må kvalificere til et angreb på den syriske stat. Denne pointe underbygges også med den statsforståelse der kommer til udtryk i Montevideokonventionen.

Det krav om en *vis intensitet* som opstilledes i Henriksen (2010) og i Militærmanualen (2016) er på baggrund af de facto kamphandlinger på syrisk territorium også opfyldt, hvilket betyder at disse positioner også underbygger undersøgelsens konklusion om, at de konkrete kamphandlinger har været tilstrækkelige til at udløse Fællesartikel 2.

På baggrund af ICJ Statuetten er det givet, at Tadic-dommen vægter højere end de forskere som undersøgelsen i øvrigt bygger på, men da der er overvejende sammenfald mellem konklusionen på baggrund af Tadic og de anvendte fortolkninger, giver det ikke anledning til en videre diskussion af, hvilke retskilder der har størst vægt.

10.2. Er Danmark i en international væbnet konflikt med Syrien?

På baggrund af den gennemførte undersøgelse må det konkluderes, at Forsvarets magtanvendelse på syrisk territorium som en del af det kollektive selvforsvar af den irakiske stat resulterede i en international væbnet konflikt mellem Danmark og Syrien i anden halvdel af 2016.

11. PERSPEKTIVERING

Der er flere interessante perspektiver som denne undersøgelse kan åbne op for, og mange muligheder for videre undersøgelse. Der vil i denne perspektivering blive åbnet for en række spørgsmål som har præsenteret sig igennem arbejdet med undersøgelsen, og givet anledning til undren. Først vil der åbnes for en diskussion af, om det overhovedet giver mening at viderefølge på Fællesartikel 2, og om mulighederne for en nedre grænse er i overensstemmelse med Fællesartikel 2's formål. Derefter vil en række af de udfordringer som rejses i forhold til fastsættelsen af en effektiv nedre grænse blive diskuteret. Det vil primært være en diskussion af praktiske og politiske problemstillinger. Afslutningsvist vil der blive givet en anbefaling i forhold til fastsættelsen af en nedre grænse.

På baggrund af denne undersøgelse viser der sig et billede af en juridisk situation, hvor diskussionen står mellem formålet med Genevekonventionen, og de stater, som er forpligtede til at overholde den. Formålet med GK er velbeskrevet, og kan i korte træk opsummeres til et formål der er at beskytte krigens ofre fra krigens grusomheder. Med det formål in mente giver det næsten kun mening at tale om applikationen af GK i de vendinger som fremkommer af ICRC's eller Dinstein's fortolkninger. Med GK's formål er det svært ikke at argumentere for, at konventionen skal finde sin anvendelse så tidligt som muligt i et forsøg på at beskytte så mange potentielle ofre som muligt. Det afleder så et andet spørgsmål som er, hvorfor der bliver brugt tid på at argumentere for, at GK kun finder sin anvendelse, når magtanvendelsen er tilstrækkelig.

Det dominerende argument må være politiske interesser. Der er som udgangspunkt ikke noget humanitært eller juridisk argument for, at GK ikke skal finde sin anvendelse så tidligt som muligt. Risikoen for øgede menneskelige konsekvenser er kun stigende i takt med at den nedre grænse for anvendelsen af GK rykkes opad. De politiske kræfter som forsøger at rykke grænsen for applikationen af GK, forsøger formentligt at gøre dette på baggrund af en række overvejelser i forhold til, hvordan den offentlige diskurs af statens militære engagement påvirkes af den status, som konflikten har. Det kan med lidt forsigtighed antages, at den generelle opfattelse af en stats deltagelse i en konflikt hurtigere bliver negativ, såfremt den er klassificeret som en IAC og dermed sidestilles med erklæret krig. Derimod kan det virke mindre intimiderende, hvis staten blot deltager i militære

operationer, som ikke er tilstrækkelige til at GK finder sin anvendelse. Rent militært kan de to operationer være identiske, men den offentlige diskurs vil formentlig være stærkt divagerende. Det betyder altså, at der kan blive et pres på statspraksis i forhold til, hvordan staterne gennemfører operationer og forsøger at italesætte disse.

Hvis det pres der er på Fællesartikel 2 resulterer i, at der fastsættes en nedre grænse for magtanvendelse førend GK finder sin anvendelse, er der risiko for en række problemstillinger vil opstå. Det første problem er det hul der nødvendigvis vil blive imellem fred og så det tidspunkt, hvor GK vil finde sin anvendelse. Spørgsmålet er altså, hvilken beskyttelse de individer som bliver ofre for krigens grusomheder vil have, såfremt de ikke er beskyttet af GK. I forhold til ikke-internationalt væbnede konflikter er det givet, at krigens ofre til stadighed vil være beskyttet af national lovgivning, indtil international ret finder sin anvendelse. Det giver ud fra en overvejelse om staters ret til suverænitet mening, at stater har et vist råderum til at håndtere interne uroligheder uden at det nødvendigvis behøver at blive reguleret af international lov. Problemet opstår til gengæld i forholdet mellem stater, hvor der ikke er nogen anden lov, som er i stand til at beskytte krigens ofre. Det betyder altså, at individer, som bliver ofre i en konflikt som endnu ikke har opnået status af IAC, ikke har nogen form for beskyttelse, udover de helt grundlæggende menneskerettigheder som selvfølgelig altid finder anvendelse. Et konkret eksempel som kan tages frem igen, er forholdet omkring den danske F-16-pilot. Hvis han falder ned på syrisk territorium, og konflikten ikke opfylder de potentielle krav, vil pilotens mulighed for krigsfangestatus forsvinde. Det betyder dermed, at de forhold hvorefter han skal behandles, er markant anderledes, end hvis han kunne opnå status af krigsfange. Hvis GK III havde fundet anvendelse, ville han have opnået krigsfangestatus, og en lang række krav til pilotens behandling vil være gældende. Omvendt har GK ikke fundet sin anvendelse, fordi Fællesartikel 2 ikke er blev udløst, så vil piloten være overladt til behandling efter national lov. Det betyder i praksis, at piloten formentligt ville blive retsforfulgt efter national lov og risikere fængsel eller dødsstraf, som følge af sin deltagelse i konflikten.

Udover at der er en risiko for, at nogle ofre vil falde ned i det hul der vil opstå mellem fred og IAC, er der en række udfordringer i forhold til praktisk at fastsætte en effektiv nedre grænse. Helt overordnet vil en grænse umiddelbart kunne få tre udformninger. En grænse baseret på et kvantificerbart mål, en grænse baseret på en konkret vurdering af konflikten og endeligt en kombination af de to.

Hvis der opsættes til kvantificerbart mål, som skal afgøre om der er tale om en international væbnet konflikt eller ej, er det klart, at et sådan mål nødvendigvis må være let for begge parter at opgøre og beregne. Et eksempel på et sådan mål kunne være antal døde som følge af kamphandlinger. Allerede her tilløber der problemer i forhold til at opgøre et sådan mål. For hvilke døde skal der tælles? Civile, kombattanter eller begge dele, og hvordan sikres det, at begge parter i konflikten har mulighed for at optælle de dræbte på en fair måde. Hvis det alligevel er muligt, at komme udenom denne første problemstilling, åbner der sig formentligt et nyt univers af forskellige manøvrer for at undgå, at en konflikt opnår status af IAC. For som tidligere beskrevet, hvis ikke GK finder sin anvendelse, vil det være national lov som træder i stedet for. Som udgangspunkt er det fx betydeligt nemmere at behandle tilbageholdte efter national lov end efter GK III. Det betyder altså, at det kan være fordelagtigt for de involverede parter at undgå aktiveringen af Fællesartikel 2. Det vil formentligt resultere i, at de stridende parter vil forsøge at undgå at opfylde det opsatte mål. Det kunne fx være ved at gøre bygninger og infrastruktur til mål for angreb i stedet for hærenheder for på den måde at undgå at tabstallet stiger. Et andet perspektiv som også rejser sig i forhold til et kvantificerbart mål, er spørgsmålet om tid og rum for opgørelsen. Hvis der fastsættes et bestemt mål, må et også være nødvendigt at definere et tidsperspektiv og en geografisk afgrænsning. Hvis der ikke defineres en tidsperiode for opgørelsen, vil det betyde, at der kunne være opgørelser der stammer fra tidligere konflikter flere år tilbage. Omvendt, hvis der fastsættes en tidsfrist på en kortere afgrænset periode, vil det formentligt betyde, at offensive operationer vil blive planlagt efter ikke at overskride denne tidsperiode, og dermed vil man se angreb der planlægges lige efter tidsfristen udløb fra det foregående angreb. Samme generelle overvejelser gør sig også gældende for den geografiske afgrænsning af en konflikt. Det betyder altså, at hvis opgørelsen fx er afgrænset af en bestemt kilometerafstand, vil angrebene blive planlagt, så de nøjagtigt vil gå uden om aktiveringen af Fællesartikel 2. Der tegner sig altså et billede af en konfliktstruktur som vil søge at undgå aktiveringen af GK.

Den alternative måde at anvende en nedre grænse ville være at forholde sig til den konkrete konflikt, og ud fra en helhedsvurdering bedømme om konflikten kvalificerer sig til en IAC. En sådan metode er i et vist omfang sammenfaldende med det som ses hos Henriksen, som anvender kravet en *vis intensitet* og argumenterer for, at det må afhænge af en konkret vurdering i den givne kontekst. Et problem er dog, hvordan en sådan model

vil kunne blive anvendt på en konsekvent måde til at afgøre om der vil være tale om en IAC eller ej. Hvis det ikke beslutes, at der er et uafhængigt organ, som har beslutningskompetence, så vil det formentligt aldrig i praksis være muligt for to parter at nå til enighed om, hvorvidt GK finder anvendelse eller ej. En sådan beslutningskompetence kunne fx tildeles ICRC eller ICJ. Det skal dog siges, at de forskellige interesser som er på spil i forhold til at muligheden for fastsættelsen af en nedre grænse formentligt også vil komme i spil i tilfælde af, at denne grænse fastsættes i den konkrete situation. Hvis ikke der er et fast mål, vil forskellige stater forsøge at påvirke processerne i de beslutningsdygtige organer efter bedste evne, og med formål at sikre egne interesser mest muligt. Den tredje mulighed er at opstille et system som er baseret på en kombination af de to foreslåede modeller. En sådan model formentligt vil ende i en endnu mere kompleks og beregnende situation, hvorfor det ikke umiddelbart virker som en anvendelig løsning. Det viser sig altså umiddelbart svært at konstruere en meningsfuld nedre grænse.

Hvis der afslutningsvist vendes tilbage til udgangspunktet for denne perspektivering, var det en diskussion om GK's formål. Formålet er som bekendt at beskytte krigens ofre for de grusomheder, der kan opstå i forbindelse med kamphandlinger. Dermed må udgangspunktet for ethvert arbejde med applikationen af GK have fokus på, hvordan konventionen på bedst mulig måde beskytter disse ofre. Og som demonstreret ovenfor, virker det umiddelbart svært at fastsætte en meningsfuld nedre grænse der er i stand til effektivt at beskytte krigens ofre. Derfor skal det også være denne undersøgelses anbefaling, at der ikke fastsættes en nedre grænse for den tilladte magtanvendelse, da det risikerer at erodere grundlaget for GK i sin helhed. Hvis ikke GK er i stand til at udfylde sin rolle i forhold til at beskytte krigens ofre, hvad er så formålet med konventionen?

12. LITTERATURLISTE

(Ali 2016) – Ali, Idrees. *Coalition jets scrambled to defend U.S. forces from Syrian bombing*. Reuters. 19. august 2016.

<https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-usa-aircraft-idUSKCN10U1ON> - set d. 30. august 2018.

(B108) – Jensen, Kristian. *B 108 – Forslag til folketingsbeslutning om udsendelse af yderligere danske militære bidrag til støtte for indsatsen mod ISIL i Irak og Syrien*. Folketinget. 19. april 2016.

(Bernstein 2015) – Bernstein, Eli. *Is the Islamic State a 'state' by International Law?* University of Western Australia. 2015.

(Cameron 2015) – Cameron, David. *David Cameron's full statement calling for UK involvement in Syria air strikes*. The telegraph. 26. november 2015.

<https://www.telegraph.co.uk/news/politics/david-cameron/12018841/David-Camerons-full-statement-calling-for-UK-involvement-in-Syria-air-strikes.html> - set d. 11. september 2018.

(Chachko & Deeks 2016) - Chachko, Elena & Deeks, Ashley. *Who is on Board with "Unwilling or Unable"?* LAWFARE. 2016.

<https://www.lawfareblog.com/who-board-unwilling-or-unable#Syria> – set d. 31. oktober 2018.

(Coe 2016) – Coe, Richard A. *Memorandum for USAFCENT/CC*. USAF. 29. november 2016.

http://www.centcom.mil/Portals/6/media/REDACTED_FINAL_XSUM_Memorandum_29_Nov_16_CLEAR.pdf - set d. 08. oktober 2018.

(Dinstein 2016) – Dinstein, Yoram. *The Conduct of Hostilities under the Law of International Armed Conflict*. 3. udgave. Cambridge University Press. 2016.

(Forsvaret 2016a) – Værnsfælles Forsvarskommando. *Koalitionen har afsluttet undersøgelse af angreb i Syrien 17. september 2016*. Forsvaret. 29. november 2016.

<https://www2.forsvaret.dk/nyheder/intops/Pages/KoalitionenharafsluttetundersogelseafangrebiSyrien17september2016.aspx> - set d. 08. oktober 2018.

(Forsvaret 2016b) – Værnsfælles Forsvarskommando. *Mission Update nr. 26*. Forsvaret. 15. december 2016.

<https://www2.forsvaret.dk/nyheder/intops/Pages/MissionUpdaternr26.aspx> - set d. 08. oktober 2018.

(Forsvaret 2018) Forsvaret. *Danmarks bidrag til kampen mod ISIL*. Forsvaret. 26. september 2018.

<https://www2.forsvaret.dk/viden-om/udland/IRAK/Pages/defaultt.aspx> – set d. 08. oktober 2018

(GK I-IV) – ICRC. *Genevekonvention I-IV*. International Committee of the Red Cross. 1949.

<https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/vwTreaties1949.xsp> - set d. 01. november 2018.

(Güntelberg, 2014) – Güntelberg, Heidi. *Introduktion til FOLKERET*. Forsvarsakademiet. 2014

(Henriksen 2010) – Henriksen, Anders. *Krigens Folkeret – og international væbnet terrorbekæmpelse*. Jurist- og økonomforbundets forlag. 2010.

(Henriksen 2016) – Henriksen, Anders. *En gang til for Prins Knud – det folkeretlige grundlag for den danske indsats mod Islamisk Stat i Syrien*. RuleOfLaw. 4. marts 2016.

<http://www.ruleoflaw.dk/en-gang-til-for-prins-knud-det-folkeretlige-grundlag-for-den-danske-indsats-mod-islamisk-stat-i-syrien/> - Set d. 31. oktober 2018

(HRC 2006) – Human Rights Council. *IMPLEMENTATION OF GENERAL ASSEMBLY RESOLUTION 60/251 OF 15 MARCH 2006 ENTITLED "HUMAN RIGHTS COUNCIL"* Report of the Commission of Inquiry on Lebanon pursuant to Human Rights Council resolution S-2/1. A/HRC/3/2. UN. 2006.

(ICJ Statute u.å.) - *The International Court of Justice. Statute of the International Court of Justice*. ICJ. Uden år.

(ICRC 2011) – The International Committee of the Red Cross. *International Humanitarian Law and the challenges of contemporary armed conflicts* - Report. ICRC. 2011.

(ICRC 2016) – The International Committee of the Red Cross. *Commentary of 2016 – Article 2: Application of the convention*. ICRC. 2016.

(Jensen 2016) – Jensen, Kristian. *B 108 – Bemærkninger til forslaget*. Folketinget. 19. april 2016.

(Mikulan & Thomas 2006) – Mikulan, Krunoslav & Thomas, Nigel. *The Yugoslav Wars (1) Slovenia & Croatia 1991-1995*. Osprey Publishing. 2006.

(Militærmanual 2016) – Forsvarsministeriet & Værnsfælles Forsvarskommando. *Militærmanual om folkeret i internationale militære operationer*. Forsvarsministeriet. 2016.

(Montevideo 1933) – Pan American Union. *The Montevideo Convention on the Rights and Duties of States*. Pan American Union. 26. December 1933.

(Pictet 1960) – Pictet, Jean S. *Commentary on the III Geneva Convention*. ICRC. 1960.

(Resolution 3314) – FNs generalforsamling. *3314 (XXIX) Definition of Agression*. FN. 14. december 1974.

<http://www.un.org/documents/ga/res/29/ares29.htm> - set d. 04. september 2018.

(RULAC 2018) – RULAC. *Non-international armed conflicts in Syria*. RULAC Geneva Academy. 7. Maj 2018.

<http://www.rulac.org/browse/conflicts/non-international-armed-conflicts-in-syria#collapse3accord> – set d. 31. oktober 2018

(Said 2016) – Said, H. *Syria stresses entry of 150 US troops into its territory is illegitimate and totally rejected*. Syrian Arab News Agency. 28. april 2016.

<https://sana.sy/en/?p=75873> – set d. 30. august 2018.

(Solis 2010) – Solis, Gary D. *The law of armed conflict: international humanitarian law in war*. Cambridge University Press. 2010.

(Tadic 1995) – ICJ. *PROSECUTOR v. DUSKO TADIC a/k/a "DULE" - DECISION ON THE DEFENCE MOTION FOR INTERLOCUTORY APPEAL ON JURISDICTION*. International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia. 2. Oktober 1995.

(UN-charter 1945) – UN. *Charter of the United Nations*. UN. 26. juni 1945.

<http://www.un.org/en/charter-united-nations/index.html> - set d. 04. september 2018.

13. BILAG

13.1. Bilag 1 – Mailkorrespondance

Mail fra Operationsstaben med oplysninger om antal operationer gennemført på syrisk territorium og antallet af anvendte præcisionsbomber.

"Kære Mads Emil Svensson,

Tak for din henvendelse.

Værnsfælles Forsvarskommando ikke har mulighed for at give dig uklassificerede tal vedr. koalitionen samlede antal missioner samt våbenafleveringer i Syrien. Derfor får du hermed alene svar vedr. de danske F-16 flys antal missioner og våbenafleveringer i Syrien.

I forbindelse med de danske F-16 flys indsættelse i rammen af Operation Inherent Resolve i Irak og Syrien i 2016 blev 56 missioner ud af det samlede antal på 276 gennemført i syrisk luftrum. Idet flere af de 276 missioner blev gennemført i Irak – men tæt på grænsen til Syrien – kan de danske fly have anvendt syrisk luftrum i forbindelse med afviklingen af flere af disse missioner i grænseområdet mellem Irak og Syrien. De 56 er således et minimumstal for, hvor mange missioner danske F-16 fly har gennemført i syrisk luftrum i 2016.

Under afviklingen af de 56 missioner afleverede de danske F-16 fly 63 bomber. Alle af disse var præcisionsbomber.

Jeg håber dette giver svar på dit spørgsmål.

God fornøjelse med opgaveskrivningen.

Mail er gemt på sagen 2018/034655

Med venlig hilsen

Michael Evers-Nielsen

major

Chef/Administrationssektion (J1)

VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDO

OPERATIONSSTABEN

Herningvej 30, 7470 Karup J

Telefon +45 7284 0121 / Mobil +45 25164261

HEM-telefon 5525

E-mail: vfk-o-chj1@mil.dk / Fiin: vfk-o-chj1@fiin.dk

HEM-net: vfk-o-chj1@hemnet.fiin.dk

www2.forsvaret.dk

"Operationsstaben indsætter Forsvarets kapaciteter til gavn for Danmark"